

Wachtwoord

Tekst: Sikke Dijkstra, Foto: Marcel van Kammen

Op moment van schrijven geeft koning winter zijn eerste waarschuwing af. Koude nachten medio december en overdag amper boven nul. Persoonlijk vind ik dit heerlijk fris winterweer, voor mij geen sneeuw. Het mooiste scenario is meer vorst voor een langere termijn en dan de schaatsen weer uit het vet. Afwachten wat de winter ons dit seizoen nog gaat brengen.

Een woord van dank aan een ieder die op zijn of haar manier een bijdrage heeft geleverd aan dit prachtige jaarverslag. Ook een woord van dank aan onze sponsors voor hun financiële bijdrage. Boeren, grondgebruikers, nazorgers en loonbedrijven, bedankt voor jullie inzet en vooral voor de onderlinge samenwerking en communicatie in het veld. Dit laatste is echt van levensbelang voor onze greidefûgels.

Dit seizoen konden we, na 2 jaar oponthoud door de pandemie, eindelijk weer een wachtersvergadering uitschrijven. Op 19 mei 2022 hebben we deze bijeenkomst mogen houden in één van de zalen van Recreatiecentrum Bloemketerp. Nadat de agendapunten waren afgehandeld was het na de pauze de beurt aan onze gastspreker Abel de Boer. Middels een Power-Point presentatie nam hij ons mee in het verhaal van "lichtbakken en predatie". Uit de interactie met de aanwezigen uit de zaal bleek dat het gekozen onderwerp erg in de smaak viel. Vooral het onderwerp predatie riep de nodige reacties onder de aanwezigen op. Eieren en pullen staan maar wat graag op het menu van de lopende en vliegende brigade.

"Het beheer van steenmarters zorgde afgelopen seizoen voor meer uitgekomen weidevogeleieren en overlevende kuikens. Dat blijkt uit verschillende onderzoeken en pilots". Bovenstaande zinssnede heeft betrekking op de pilots welke in meer dan 10 weidevogelgebieden in Friesland waar beheer op de steenmarter wordt uitgevoerd, worden gehouden. Als dit dan tot successen leidt, dan vraag ik me toch af waarom het beheer op de steenmarter provinciaal breed niet wordt vrijgegeven. Onderzoeken en de daarbij behorende commissies voeren in dit land de boventoon. Persoonlijk vind ik dat we nu op een punt zijn aanbeland, dat we een stap verder moeten zetten in het beheer van de steenmarter.

De opkomst voor de Algemene ledenvergadering was sober. Voor een ieder die zijn of haar inbreng heeft op deze avond zou het mooi zijn dat er meer aanwezigen in de zaal zitten. Ik ga ervan uit dat er volgend jaar een grotere opkomst zal zijn.

Ook onze jaarlijkse excursie kon dit seizoen weer ingevuld worden. Onder leiding van Harry Boon (voorzitter vogelwacht Harlingen/Kimswerd) hebben wij een prachtige wan-

deling mogen maken door het Hegewiersterfjild. Dit natuurgebied tussen Harlingen en Kimswerd stond al twee jaar op ons verlanglijstje. Elders in dit jaarverslag kunt u hiervan een uitgebreid verslag lezen..

Inmiddels hebben we het eerste seizoen achter de rug voor wat betreft de inzet van onze drones met warmtebeeldcamera's. Ook hierover kunt u verderop in dit jaarverslag meer lezen. Onze film- en fotoavond in de Poort van Franeker werd in november druk bezocht. Als spreker hadden wij deze avond Simon Bijlsma uitgenodigd. Hij heeft ons meegenomen op zijn reizen door Afrika. Verderop in dit jaarverslag kunt u hier meer over lezen.

Dit jaar weer een puzzel. Deze keer met als thema: "sporen in de natuur". Een oplettende wandelaar ontwaart dikwijls meerdere sporen in de vorm van pootafdrukken op de grond. Maar ook gegraven holen en nesten in de boom zijn sporen in de natuur. Onder de goede inzendingen zullen een vijftal boeken van Gjalte de Groot worden verloot. Alvast veel succes met het vinden van de goede oplossingen.

Vanuit het bestuur is een werkgroep opgericht in de personen van Herre Hof, Geert Faber en ondergetekende. Deze werkgroep heeft tot doel de jeugd op de basisscholen meer te laten interesseren, te betrekken en wegwijs te maken in de natuur. Vanuit de BFVW zullen wij hiervoor worden ondersteund middels lesmateriaal. En wellicht gaan wij hiervoor ook wachters en nazorgers benaderen om ons te helpen bij het eventuele veldwerk. Het uiteindelijke doel is dat we op termijn weer nieuwe leden mogen bijschrijven. Ook bij onze vogelwacht slaat de vergrijzing toe en nieuwe jeugdleden worden niet of nauwelijks bijgeschreven.

Ik ben begonnen met een woord van dank en wil dit voorwoord eindigen met een vraag. In september treedt secretaris Liesbeth Terpstra uit het bestuur; als u iemand kent die mogelijk deze bestuursstaak over wil nemen, dan vernemen wij dat graag. Bijgevoegd is een vacaturebeschrijving.

Rest mij alleen nog u veel geluk en gezondheid voor 2023 toe te wensen.

Veel leesplezier met ons jaarverslag.

Met vriendelijke groet,
Sikke Dijkstra
voorzitter

Indeling wachtgebieden

Overzicht van de geregistreeerde GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2022

Overzicht en tekst: Geert Faber, Foto: Arda van de Werken

Rayons	Vogelwachters	Ha.	Kievit		Grutto		Scholekster		Tureluur	
			paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten
1	Albert Kok	144								
2A	Martinus Hiddinga	122								
2B	Geert Appelhof en Johan Rombout	86		2				2		
3A	Richard Plat	125		7						
3B	Richard Plat en Rein van der Meer	65	5	4						
4A	Age, Stephan en Vincent Huitema	58		2				5		
4B	Durk en Erwin van Wier	105								
5A	Martinus Hiddinga	140		25				8		
5B	Frans v.d. Veen en Michiel Bakker	103	1	13		1				
6	Willem Wolberts	230		7		3		3		1
7	Matthijs Westra en Sjoerd Westra	130		1		1	4			
8	Herre Hof	86								
9A	Jappie Lemstra en Sjoerd de Boer	156	2	1	2	1			1	1
9B	Herre Hof, Douwe Sibma	65	1	14				3		
10A	Theunis Vrij, Jappie Lemstra en Piet Dillingh	86		5		1		4		
10B	Peter Rienstra	73								
10C	Bart de Witte, Douwe Sibma	93	1				2	4		
11A	Tjitte Piebenga en Adri Bakker	103		2						
11B	Jan en Yke Rodenhuis	115								
12A	Tjitte Piebenga en Adri Bakker	123		2		22		3	2	4
12B	Jitze en Robert Ladenius, Wopke Bakker en Michiel Bakker	95	1	12		7		2		4
13A	Jan Doevedans, Jentsje de Vries en Sjirk Attema	148		27	1	1	1	7	1	3
13B	Frans Boersma	172					1	4		
14A	Rienk Terpstra en Adri Bakker	73	2	16		10		1	2	3
14B	Rienk Terpstra en Adri Bakker	70								
15	Oene v.d. Meer, Jelle Velsma en Piet Haarsma	113		1				1		
16	Jetze Heeringa	112		3			2	10		
17	Herman Sinnema, Jan Helvrich, Isaak Syswerda en Klaas Syswerda	182		27	1	1		17		2
18	Minne Heeg	69		22		7		5		4
19	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh en Berber Syswerda en Herman Sinnema	126		9				13		4
20	Klaas Hoekstra, G.Hiemstra, Aart Dijkstra, Th. v.d. Woud	223		9				4		
21A	Klaas van der Weij	92								

Rayons	Vogelwachters	Ha.	Kievit		Grutto		Scholekster		Tureluur	
			paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten
21B	Wytze Meinsma en Meinte Meinsma	99		26		23	1	4	5	11
21C	Wytze Meinsma en Meinte Meinsma	55		4		12	1	3	1	1
22	Jan Jukema, Joop Jukema en Albert Jukema	60		7				4	2	3
23A	Jan Jukema, Joop Jukema en Albert Jukema	35						2		
23B	Jan Jukema, Joop Jukema en Albert Jukema	173		36		8		22		8
24	Klaas Hoekstra, Gerrit Hiemstra, Aart Dijkstra en Theo van der Woud	141		10		2		11		
25	Jehannes Koning	215	2	4	3	3	2	4	2	4
26	Jan Jukema en Joop Jukema	34						1		
27	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	137		12				16		
28	Rinse Keizer en Marten Scheffer	92		1	2	9	2		1	
29	Jappie Lemstra	142		2	4			2		1
30	Peter Rienstra	66								
31	Riemer Visser en Klaas Plat	46		7		8		7		5
32A	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	56						1		
32B	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh, Cor Aardema, Jorn Aardema en Dirk Kooistra	135		43	1	1		11	3	9
33	Riemer Visser, Jan Plat en Durk Pietersma	255		23		9		4		7
34A	Hein Dijkstra en Ortwin Dijkstra	97	8	2				2		
34B	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	170		17				9		1
35	Jacob Jonker, Theo Draaijer en Durk Noordenbos	309		15				8		
36A	Durk Norder en Michiel Vlaskamp	128		11				2		
36B	Durk en Erwin van Wier	87		5				4		
37	Fokke de Boer, Lolke Wijtsma en Jacob Agema	150		10				1		2
38	Piet Dillingh	116		2				1		
39	Minne Heeg en Auke Bootsma	35		2	3			6		4
40A	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh en Oege Mulder	67		2				2		
40B	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	110		15				4		
41A	Piet Haarsma en Jetze Heeringa	136								
41B	Ortwin Dijkstra en Hein Dijkstra	101								
42	Jouke Jouwersma	218						5		
43A	Frans Boersma en Eric Boersma	122		2		1				
43B	Hans Nauta en Klaas Rodenburg	58		3		1		1		
44	Durk van Wier en Erwin van Wier	126								

Rayons	Vogelwachters	Ha.	Kievit		Grutto		Scholekster		Tureluur	
			paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten
45	André Roersma en Tamme Veldstra	165	2		3		7	2	3	
46	Sikke Dijkstra	190								
47	Jehannes Koning	88								
48	Piet Dillingh en Jan Rodenhuis	101		25				6		
49	Jelle Velsma en Johannes Rienks	101								
50A	Migchiel de Vlas	83								
50B	Migchiel de Vlas	46								
50C	Migchiel de Vlas	126								
51	Wytze Meinsma	111								
52	Jetze Heeringa	41								
53	Jehannes Koning	140								
54	Jacob Jonker, Theo Draaijer en Durk Noordenbos	56		3				1		
55	Wytze Keizer, Piet Keizer, Peter Keizer en W.J. Keizer	125		44	6	9	1	10	1	8
56A	Piet van der Schaar, Ids Schram en Bart de Witte	135		2			2	5		
56B	Jan de Vlas, Riemer Visser en Eddy IJzendoorn	105		6	3	4		13	1	3
58	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	273		1				20		
61	Auke Bootsma	93		8		5		11		3
62	Jan de Vlas	79								
64	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh en Oege Mulder	123						2		
65	Jitze Ladenius, Robert Ladenius en Michiel Bakker	143		2				4		
66	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	69		1				6		
69	Wytze Keizer, Piet Keizer, Peter Keizer, W.J. Keizer en Jurjen Bakker			7		11		2		10
80	Gerd Hoekstra, Hylke Hoekstra en Wybe Hoekstra	335		1				1		
81	Arjen de Vries en Herre de Vries	63		1						
82	Hein W. de Vries en Hâns de Vries	185					5			
83	René en Niek de Vries, Koos Faber en Alfred Runia	118								
84	Arjen de Vries en Herre de Vries	112		2				1		
85	Arjen de Vries en Herre de Vries	98		2				1		

De staat van instandhouding

Tekst: Douwe Sibma, Foto: Arda van de Werken

Het aantal geregistreerde aantal broedparen voor onze Vogelwacht is voor bijna alle soorten weidevogels fors lager dan die van vorig jaar. In procenten -9 voor de kievit, -13 voor de grutto, -20 voor de scholekster. Alleen het aantal broedparen van de tureluur is praktisch gelijk gebleven.

Broedparen	2006	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kievit	1100	803	728	581	545	518	632	633	577
Grutto	432	324	209	203	189	130	188	185	161
Scholekster	719	688	368	292	408	332	388	395	318
Tureluur	216	179	139	117	124	94	106	108	106

Het seizoen 2021 was ten opzichte van de twee jaren daarvoor fors beter, dit dankzij met name het natte voorjaar waardoor de grond zachter was, er meer voedsel beschikbaar was en drassige percelen moeilijker toegankelijker waren voor grondpredatoren. Dit voorjaar was er sprake van extreme droogte die het land gortdroog maakte, waardoor de weidevogels moeite kregen om voedsel te vinden.

In het 'Jaarbericht 2022 Weidevogels in Fryslân' staat in het voorwoord:

"Na een reeks jaren waarin extremen de boventoon voerden, was 2022 een jaar dat minder makkelijk te duiden is. Over het geheel bekeken lijkt het weinig opvallend, zowel qua weer als qua broedsucces. Als we meer inzoomen op de afzonderlijke maanden en de verschillende regio's zien we echter wel extremen. Extremen in kou, droogte of predatiedruk. Gezamenlijk levert dat een provinciaal beeld op dat een vrij gemiddeld weidevogelseizoen laat zien. Helaas is gemiddeld voor de weidevogelpopulaties niet meer genoeg. De populaties staan zo onder druk dat ze ieder jaar een topjaar als 2021 nodig hebben. Dat bereiken we alleen met volle samenwerking van iedereen in het veld én aan tafel!"

De situatie roept natuurlijk om maatregelen op korte termijn en op lange termijn. Dat laatste kan ingevuld worden door op aanzienlijk meer landerijen zo te boeren – uiteraard met een goed verdienmodel – dat er weer weidevogels gaan broeden, de jeugd te enthousiasmeren voor weidevogelbeheer en fondsen aan te boren voor dure hulpmiddelen zoals drones e.d. Echter dé maatregel op korte termijn zou moeten zijn een – in elk geval tijdelijke – intensievere bestrijding van de vos, steenmarter. Ook zou het aantal geschikte broedlocaties in (nog) weidevogelrijke gebieden voor de bruine kiekendief – rietkragen op schuine sloottaluds en langs 'het spoor' – moeten worden verminderd omdat deze prachtige roofvogel met hun schommelende vlucht laag boven de grond een geduchte predator is van jonge vogels. Weidevogelbeheer is alleen mogelijk als er ook actief aan predatiebeheer wordt gedaan, ofwel de predatorpopulaties terugbren-

gen naar een dusdanig aantal dat ze geen directe bedreiging meer zijn voor het voortbestaan van de weidevogels.

In het gezamenlijke jaarbericht van Sovon Vogelonderzoek Nederland, Kollektiven Beried Fryslân (KBF), It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, de Bond Friese VogelWachten (BFVW) en Natuurmonumenten wordt echter summier aandacht besteed aan predatiebeheer. De meest concrete passage is: "Een vrijwilliger die op de camera constateert dat een vos in een gebied geregeld weidevogelnesten leeghaalt, stapt naar de lokale WBE". Deze twee voorwaarden, op camerabeeld vastgelegd en de vos moet meer dan eens nesten leeghalen, lijken te bevestigen dat er partijen zijn die kennelijk niet (willen) beseffen dat waarnemingen van fjildminskjen van leeggeroofde nesten en waarnemingen van vossen en/of steenmarters in die buurt, met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid met elkaar te maken hebben. De Leeuwarder Courant meldde op 17 november "Het doden en vangen van steenmarters is zeer waardevol voor weidevogels, zo blijkt uit onderzoek in Friesland gedurende 2017 tot 2022." Een soortgelijke conclusie zal onderhand zeker ook voor de vos gelden. Deze dieren volgen hun instinct en zullen allen in min of meerdere mate hetzelfde voedsel eten in landelijk gebied. Ofwel als enkele malen is aangetoond dat een vos of steenmarter (ook) weidevogels en hun eieren oppeuzelt én dat ze in één nacht veel nesten kunnen leeghalen, zou voldoende bewijs moeten zijn – bij aanwezigheid van broedende weidevogels en genoemde dieren – om de steenmarters en vossen preventief te elimineren. In plaats van dat voor elke individuele casus moet worden voldaan aan de twee genoemde voorwaarden; deze maken namelijk een effectief populatiebeheer van een in hetzelfde gebied voorkomende prooi-soort en predatiesoort feitelijk onmogelijk. Het aantal weidevogels begint onderhand fragiel te worden; als we blijven doen wat we altijd al deden wat betreft het predatiebeheer en geen robuuste generieke maatregelen treffen, dan zal de predatie waarschijnlijk binnen afzienbare termijn de nekslag betekenen voor de weidevogels in Fryslân.

Nynke's jacht op het eerste ei én zorg voor de weidevogels

Tekst: Nynke Antsje Zijlstra, Foto's: Hylke Zijlstra

Hier weer een verhaal over de belevenissen in het land in de eierzoek en nazorg periode van het afgelopen jaar.

Mijn vader en ik hebben dit jaar fanatiek gezocht om het eerste kievitseitje te vinden. Dus stonden we 06:00 uur op om 07:00 uur bij het hek van het landje te staan. We hadden dan het ontbijt meegekregen van mem. Voordat we altijd zomaar het land in gingen keken we eerst met de verrekijker of er ook een kievit actie had. Zodat we dan ook ongeveer wisten waar de kievit zat en waar we goed moesten zoeken. We hadden het altijd zo gepland dat het net voor school en heit zijn werk kon. We waren er dan samen als de zon opkwam. En soms als we dachten dat we een kans hadden om het ei te vinden gingen we om 17:00 weer zoeken. Als we dan dachten dat we hem konden vinden had ik wel spanning als ik het land in liep. Daar krijg je gewoon een kik van.

Op het laatst was alleen het eerste ei van gemeente Harlingen nog niet gevonden, wij dachten dit is onze laatste kans, maar helaas zelfs toen was iemand ons voor. Maar we hebben het ei helaas niet gevonden; volgend jaar beter!

Ook heb ik dit jaar weer veel nagezorgd in allerlei verschillende landjes. Wat mij wel heel erg opviel tijdens het nazor-

Dankzij de polsstok kunnen we snel in een rechte lijn lopen naar waar we 'een moai llijkje' zagen weg vliegen.

Linksonder: Mijn broertje Berend en ik hebben een broedsje llijk gevonden!

gen is dat heel veel eieren werden opgegeten; de eieren lagen dan vaak bij het nest. Je kon zien dat het misschien een roofdier was. We hadden ook bij het land waar eieren lagen borden neergezet, zodat als er een boer werkzaamheden in het land zou doen ik er dan heen kon gaan met bijvoorbeeld emmers op de nesten te doen of pionnen om de stokjes te zetten. Zodat de boer goed kon zien waar het nest was.

Toen we een keer heel vroeg in de ochtend gingen zoeken kwamen we hele kleine baby hazen tegen in het land, ik zag ze in het begin niet, omdat ze bijna net zo groot waren als een modderkluit, maar mijn vader gelukkig wel.

Doordat we zo veel eizochten en nazorgden ben ik ook een keer op Hea van Omrop Fryslân geweest, ze gingen toen met mij het land in om bij de nestjes langs te gaan met een filmcamera. Het was daarvoor de hele tijd mooi weer maar precies toen zij kwamen was er sneeuw en hagel en vooral veel wind. We zijn toen ook maar even in het land geweest anders zouden we de vogels verstoren tijdens het warm houden van hun eieren. En niet alleen op Hea, maar mijn vader en ik mochten ook op de radio in de studio van Omrop Fryslân vertellen over het nazorgen en onze gezamenlijke passie en kennis voor het aaisykjen. Dat was mijn stukje over het nazorgen en aaisykjen.

Groet Nynke.

Nazorg Pilot De Bjirmen 2022

Tekst: Arend Kuiper, Foto's: Mirjam Dillingh

Jacobsvlinder

Rayon 13A: Ook dit jaar werd in samenwerking met Jan Doevedans en Jentsje de Vries de nazorg opgepakt in dit rayon. In dit rayon waren veel kieviten die zich vooral ophielden op de bouwlanden van Fam. Goodijk, Bierma en Hoitsma. Veel legfels van kievit, grutto en tureluur kwamen door accurate nestbescherming van deze akkerbouwers succesvol uit en werden vlieg-vlug. Bijzonderheid in dit rayon was het legfel bontbekplevier dat na meerdere landbewerkingen tenslotte in een aardappelrug succesvol uitkwam bij de familie Goodijk.

Rayon 16: In samenwerking met Jetze Heeringa werden in dit rayon meerdere legfels scholekster en een 2 tal kieviten uitgebroed. Hier werden tijdens het broedseizoen geen vogelgriepslachtoffers onder de scholeksters aangetroffen.

Rayon 17: Izaäk en Berber Syswerda en Herman Sinnema hadden dit jaar weer de gebruikelijke aantallen kieviten,

scholeksters, grutto's en tureluurs in hun rayon. Ook werd in dit rayon op bouwland het legfel van een kleine plevier gevonden. Dit jaar werd daar geen predatie van vos of steenmarters waargenomen.

Rayon 19: Ook dit jaar is in samenwerking met het Fryske Gea en biologisch akkerbouwer Jan Bruinsma eind maart een plas-drasinstallatie geplaatst in het weilandje van de Dijkspuit. In de loop van het voorjaar werden in de weilanden van de Dijkspuit een 6 tal kieviten en een 4 tal broedende tureluurs gevonden. De nesten kwamen grotendeels uit maar het aantal uitgevlogen pullen van beide soorten bleef laag ondanks de aanwezigheid van de plas-dras. Dit jaar zijn voor het eerst in de kleiput een 4 tal drijvende eilanden geplaatst bestemd voor de visdief. Er waren dit jaar nog geen broedende visdieven maar wel een scholekster die succesvol broedde op een van de eilandjes. Het broedpaar werd hier ook gevangen en geringd. Het jaar

Bijzonderheid in dit rayon was het legsel bontbekplevier dat na meerdere landbewerkingen tenslotte in een aardappelrug succesvol uitkwam bij de familie Goodijk.

2022 liet in dit rayon een dalend aantal kieviten en een nog grotere terugval van het aantal scholekster broedparen zien. Bij Jelle Seerp Jukema broedde voor het 3e jaar een roodborsttapuit in een van zijn akkerranden.

Rayon 27: Ook in dit rayon een dalende lijn in de kieviten en scholeksterpopulatie. Nagenoeg kwamen in dit rayon geen jongen groot ondanks de prima zorg van de akkerbouwers alhier.

Rayon 32B: In dit rayon werd in samenwerking met Westra Agri een gedeelte van het perceel (5 ha) Waddengras gereserveerd als safe haven voor de nog uit te komen pullen van kievit, grutto, tureluur en scholekster. In deze safe haven werd een plas-dras pomp geplaatst die het gebied van ongeveer 3 hectare nat hield door de aanwezige greppels vol te laten lopen. Gelijktijdig werd om deze pilot een 4 tal fox-lights geplaatst welke beschikbaar werden gesteld door Gerard van Asselt van de ANLB. Veel kieviten en tureluurs vonden hier een broedplaats op de akkers tussen de natte greppels en de 's nachts werkende fox-lights. Echter een

hardnekkig aanwezige vos gooide roet in het eten en zorgde voor veel onrust en predatie in het veld, waardoor er veel nesten werden gepreedeerd buiten de pilot. Uiteindelijk zijn daardoor maar een aantal pullen van de kievit en tureluur uitgevlogen binnen de safe haven.

De naastgelegen bouwlanden van Fam. Goodijk hadden veel minder te lijden van de aanwezige vos zodat deze legfels wel op een normale wijze uitkwamen. Echter door droogte en voedselgebrek kwamen de jonge vogels ook hier niet verder dan de 2e week in kuikenfase. Verder werden ook dit jaar broedend in dit rayon de waterral, roerdomp, baardman en blauwborst aangetroffen.

Een scholekster broedt op het Visdiefeseiland

Rayon 34B: In dit windmolenpark rayon hadden de kievit en de scholekster populatie ook erg te lijden van de extreme droogte. Ondanks dat kwamen er op een laaggelegen kavel van Familie Hettinga meerdere kievit en kleine plevier pullen vlieg-vlug door geweldig nestbeheer en aanpassingen tijdens de veelvuldige werkzaamheden die aldaar plaatsvonden in mei en juni. Op dezelfde kavel werd eind juni nog een succesvol broedende tureluur aangetroffen.

Legsel van de Kleine Plevier

Rayon 58: Ook hier weinig broedende weidevogels waargenomen die geen van allen vlieg-vlugge kuikens konden grootbrengen door droogte en voedselgebrek. Op Gerbrandastate broedden 2 paar torenvalken op nog geen 100 meter van elkaar welke beide 5 vlieg vlugge jongen groot brachten. Ook werd in dit rayon een zingende bosrietzanger waargenomen en neemt het aantal fazanten toe in landerijen rond Liauckemastate.

Rayon 64: Hier werden nagenoeg geen broedende weidevogels aangetroffen.

Fox-lights om vossen mee af te schrikken

Nazorg met weidevogeldrones

Tekst: Geert Faber, Foto's: Liesbeth Terpstra en Douwe Sibma

Afgelopen voorjaar zijn we gestart met het ondersteunen van onze nazorgers middels de inzet van twee drones die zijn uitgerust met een warmtebeeldcamera. Door deze drones systematisch over een perceel weiland of akkerland op een hoogte van ca. 35 meter te laten vliegen, kunnen we in een vrij kort tijdsbestek (bijna) alle legsels aanmerken en registreren welke door de dronecamera gelokaliseerd worden. De drone ondersteunt hierbij de nazorger wanneer deze op korte termijn, in de meeste gevallen kort vóór het bewerken van het land, alles inzichtelijk wil hebben. Het spaart tijd en daarmee de mogelijkheid meerdere nesten veilig te stellen en te markeren.

Als bestuur willen we wel aangeven dat de verantwoording voor nazorg blijft. Vanuit die nazorg blijft ook het contact met de grondgebruikers en loonwerkers van cruciaal belang.

Daarnaast en zeker niet onbelangrijk, kunnen de drones ook worden ingezet voor het opsporen van reekalven en (jonge) hazen. Vóór het maaien van een perceel gras kun-

nen op dezelfde manier als bij het opsporen van nesten, de jonge dieren worden getraceerd en van het perceel worden verwijderd. De inzet van een drone is dus in alle opzichten een behoud voor alles wat vliegt en loopt in onze natuur. Niet alleen voor de nazorgers maar ook voor boeren en loonbedrijven een welkome toevoeging voorafgaand aan de werkzaamheden op het land. Met deze aanpak kunnen er meer legsel, reekalven en jonge hazen gespaard worden wat weer ten goede komt aan de populatie hiervan. Nazorg blijft er te allen tijde, de drone is puur ter ondersteuning en beslist geen vervanger.

Na de financiering door een Fonds - dat als doel heeft charitatieve, wetenschappelijke en algemeen nut beogende instellingen te bevorderen - en aanvullingen hierop door lokale sponsors Hiemstra Financiële Diensten, loonbedrijf Westra en Maatschap Bartlema/Zuidema, is de aanschaf van de twee drones en het opleiden van de dronepiloten in nauwe afstemming met de BFWW gerealiseerd. Ook het periodieke onderhoud gebeurt in samenwerking met de bond.

'Als lokaal bedrijf vinden wij het van belang om ons in te zetten voor de leefbaarheid van onze omgeving. Over een bijdrage voor de nazorg van de weidevogels, hoefden wij dan ook niet lang na te denken. De drone spot tevens jonge reeën en hazen voordat de boer gaat maaien. Wij hebben onze samenwerkingspartner Nh1816 Verzekeringen benaderd voor een bijdrage vanuit hun coöperatie', aldus Johan Hiemstra van Hiemstra Financiële Diensten.

v.l.n.r. Alex Loots, Sikke
Dijkstra, Tjitte Piebenga,
Johan Hiemstra

‘Als lokaal bedrijf vinden wij het van belang om ons in te zetten voor de leefbaarheid van onze omgeving. Over een bijdrage voor de nazorg van de weidevogels, hoefden wij dan ook niet lang na te denken’.

We hebben na een wervingscampagne 3 nazorgers bereid gevonden om ook als drone-piloot nazorg te verrichten. Na een korte praktijkgerichte opleiding door instructeurs van de Bond van Friese Vogelwachten (BFVW) hebben we binnen onze Vogelwacht nu vijf gecertificeerde piloten. Het is een leerproces om de drone te kunnen besturen om met behulp van de warmtecamera de nesten te vinden. Ook is de samenwerking met de plaatselijke vogelwachter belangrijk gebleken om de nesten aan te merken.

Ook is er afhankelijkheid van het weer. Bij regen en harde wind (boven de 4 Bf.) mag er niet worden gevlogen. En natuurlijk is in de vroege morgen het meeste resultaat te bereiken omdat dan het verschil in temperatuur tussen de vogels en/of eieren met de grond het grootst is. Maar het vroege opstaan wordt ruimschoots gecompenseerd door bij het opgaan van de zon in de natuur te zijn.

Naar schatting zijn afgelopen broedseizoen inclusief trainingen de drones ongeveer 75 keer ingezet. Voor de nazorg zijn er ruim 50 drone-operaties uitgevoerd, waarbij per keer gemiddeld 8 à 10 legsels (later in het seizoen ook nestvlinders) zijn gedetecteerd door de drones.

De vraag naar deze inzet is er zeker. De nazorgers zijn inmiddels overtuigd dat de drone een prima aanvulling is op de nazorg en we denken dat de inzet komend jaar nog groter gaat worden. De nazorger en de boer krijgen nu veel meer inzicht in het aantal weidevogels en verloop van de broedsels. Dit geldt ook voor de predatie, de predatoren komen nu letterlijk meer in beeld. Ook wordt de drone deze maan-

den ingezet in de maisvelden om de vos aan te pakken. Als voorbeeld noem ik een situatie afgelopen seizoen in Waddengras. Hier waren we bezig met het lokaliseren van broedsels, tot de dronepiloot een vos in beeld kreeg welke zich ophield in een rietkraag. De gealarmeerde jager(s) van dit gebied konden in een later stadium een aantal vossen opruimen en wellicht hiermee de eieren en eventuele pulen besparen voordat zij ten prooi vielen aan Reintje.

Ook is de drone ingezet bij het opsporen van jonge reeën op percelen met hoog gras. Een 20-tal jongen zijn hiermee van de maaimachines gered.

De BFVW is bezig - in samenwerking met de leverancier - met een doorontwikkeling van de software zodat de drone zelf kan aangeven van welke weidevogel de gevonden eieren zijn. Ook de directe digitale registratie in het online BFVW-registratiesysteem is volop in ontwikkeling. Nu moeten meestal de nesten nog fysiek worden aangemerkt om de boer, zonder verstoring van de broedsels, hun landbouwactiviteiten uit te kunnen laten voeren. Maar de toekomst zal zijn dat de trekkers standaard zijn uitgerust met GPS-apparatuur die in verbinding staat met de drone zodat de trekker automatisch om de nestlocatie heen rijdt.

Samenvattend kan worden gesteld dat de drone een welkome aanvulling is op het werk van de nazorger. Steeds meer wachters vragen inzet van de drone aan en hebben ook veel plezier aan deze vorm van zoeken naar nesten. Ook de bijvangst met betrekking tot de jonge reeën en predatie is prima. Tevens ontstaat er een samenwerking tussen de nazorgers, het bestuur van de vogelwacht en de aanpakkers van de predatie, namelijk de leden van de wildbeheersgebieden. Ook beleidsmakers van gemeente Waadhoeke zijn betrokken geworden bij dit project. Het krijgt hiermee een verbindend effect om gezamenlijk de overlevingskansen van de legsels en de jonge weidevogels te vergroten.

Voor verdere informatie over nazorg met drones staat auteur dezes u graag te woord: 06-53987598 of via fabeg53@gmail.com.

v.l.n.r. Na de drone-detectie van een nest moet dit in lang gras nog wel voorzichtig worden gelokaliseerd

Een kievitpulp net uit de dop

Een jonge ree

Geert Faber stelt de drone in

Vogelwacht Franeker e.o. op excursie naar het Hegewiersterfjild

Tekst: Liesbeth Terpstra, Foto's: Liesbeth Terpstra, Douwe Sibma

Namens Natuurmonumenten leidde Harry Boon de leden van Vogelwacht Franeker e.o. op 21 mei 2022 door het Hegewiersterfjild ten zuiden van Harlingen, het prachtige broedgebied voor zowel wad- als weidevogels. Harry Boon is ook voorzitter van de Vogelwacht Harlingen-Kimswerd en oud-wethouder van Harlingen. Hij wist derhalve waar hij over sprak en gaf ons heel veel boeiende informatie. De wandeling duurde ongeveer 2,5 uur en ging ook door het nieuw aangelegde gebied.

Legsel van Kokmeeuwen

De nesten van de kokmeeuwen zijn soms hele

bouwwerken en ze liggen dicht bij elkaar

In het voorjaar zitten er heel veel grutto's, tureluurs, schol-eksters en kieviten in het gebied, maar ook de kleine plevier

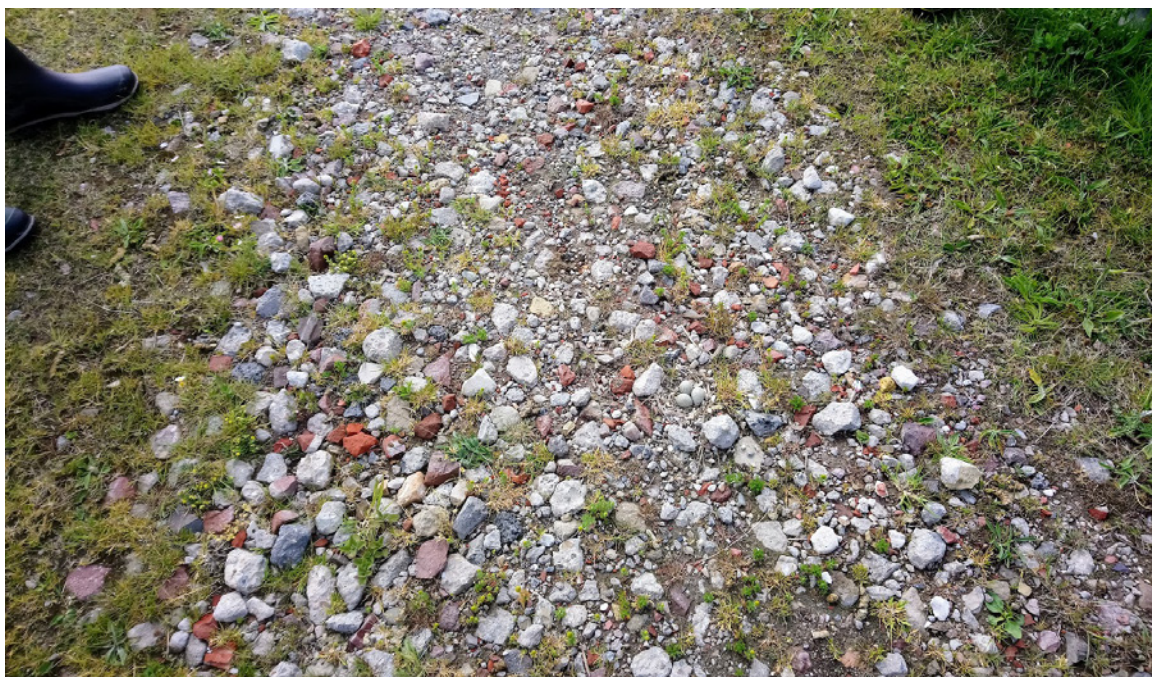
en de kluut. Wij moesten goed uitkijken waar we liepen. Harry Boon toonde ons dit aan de hand van de eieren van de kleine plevier in het grind. (foto met eieren – zoekplaatje). Ook de bontbekplevier broedt er.

Het gebied tussen Harlingen en Kimswerd biedt tevens een rustplaats aan veel wadvogels tijdens de vloed. Het ligt vlak achter de zeedijk. Vanuit de vogel hut, die onlangs door leerlingen van de Waddenacademie is gerenoveerd, kun je het veld goed overzien bij helder weer. In het najaar kun je zomaar een slechtvalk zien jagen op de vele smienten en goudplevieren. In de winter bezoeken o.a. de kolgans, grauwe gans en de brandgans het gebied. Zo is het Hegewiersterfjild het hele jaar door een vogelparadijs.

Tijdens de excursie was er o.a. een grote groep kokmeeuwen aan het broeden. Er broedden ook zwartkop meeuwen. Deze zijn zeldzaam. Daarnaast broedden er ca. 450 visdief paartjes, o.a. op de speciaal aangelegde schelpenei-

In het voorjaar zitten er heel veel grutto's, tureluurs, scholeksters en kieviten in het gebied, maar ook de kleine plevier en de kluut.

De Kleine Plevier kiest een nestlocatie waar de eieren nauwelijks opvallen

landjes. Deze eilandjes werden ook aangelegd om de blauwe stern weer in het gebied te laten broeden. Aan de rand van het Hegewiersterfild was een groep lepelaars neergestreken om te foerageren.

Het leefgebied voor wad- en weidevogels wordt verder vergroot. Natuurmonumenten heeft o.a. droge landbouwpercelen afgegraven en de oude greppel- en slenkenstructuur teruggebracht, zodat ze natter en beter geschikt worden

voor weidevogels in het voorjaar en voor wad- en trekvogels in het najaar. Natuurmonumenten hoopt de werkzaamheden in oktober 2022 af te kunnen ronden. Door deze ingreep zijn er bijvoorbeeld steeds meer kluten te vinden, die zich verspreiden over het Hegewiersterfild. Dit jaar broedden er meer dan 150 paartjes. De afgegraven klei van het nieuwe gebied is overgebracht naar de nieuwe Afsluitdijk. Met de opbrengst hiervan worden de stuwen bekostigd. Midden jaren negentig is er ca. 200.000 kub grond

Harry Boon vertelt

In het najaar kun je zomaar een slechtvalk zien jagen op de vele smienten en goudplevieren.

Er valt veel te bewonderen

*Deze 'alarterende' Kluut wil de ongenode gasten weggagen
(foto: Laura Hiemstra)
Inzet: Jonge Kluut*

afgegraven en gebruikt voor het ophogen van de dijken langs de IJssel in de tijd van de overstromingen aldaar. Ook die opbrengst kwam ten goede aan het Hegewiersterfjild. Oorspronkelijk is het Hegewiersterfjild een afgravingsgebied voor de dakpannenindustrie.

Natuurmonumenten probeert de vossen en bunzingen te weren. Tot nu toe is er gelukkig weinig predatie in het gebied. De bruine kiekendief was hier vroeger nog wel te vinden, maar nu niet meer.

Het reservaat ligt tegen de zeedijk aan. De grond is daarom zilt en daardoor zijn er ook unieke planten te vinden zoals de gevlekte orchis, de sleutelbloem (Primula), de grote en de kleine ratelaar, de welriekende Nachtorchis en het melkkruid. Ook kan men er zoutminnende planten zoals zee-kraal en zee-aster vinden. Al deze planten geven een mooie kleurige aanblik in het voorjaar.

Het Hegewiersterfjild is een uniek broed- en leefgebied, ook voor de weidevogels. Het was een bijzondere excursie door een uniek gebied. De geïnteresseerde vogelliefhebber kan het gebied alleen vanuit de goed bereikbare vogel hut beleven met of zonder verrekijker. Dat is ook de moeite waard en dan hoeft je na afloop niet de zware klei van je schoenen of laarzen te verwijderen.

Kom eens langs bij

AGRA TOTAAL

Bûterhoeke 62

9041 AD Berltsum

tel. 0518-462456

www.agratotaal.nl

info@agratotaal.nl

Voor voeding, huisvesting, verzorging en al wat er meer bij het houden van vogels, pluimvee, sierduiven en knaagdieren komt kijken, bent u bij ons aan het juiste adres!

Uw dierenspecialzaak voor:

- Diervoeders
- Dierbenodigdheden
- Werk- en vrijetijdskleding
- Klompen en laarzen
- Werk/veiligheidsschoenen
- Hengelsportartikelen
- Tuingereedschap
- Levende have: vissen, vogels, konijnen, hamsters, cavia's, (leg)kippen

Tegen een geringe vergoeding is bezorgen mogelijk!

Naast Agra huismerk, verkopen wij voeders van de volgende merken: Budget vogelvoerders, Van Himbergen voeders. Bij ons verkrijgbaar: GAR-VO 3838. Altijd hebben we diverse soorten bodembedekkers, verschillende modellen drink- en voerbakken op voorraad en mooie vogels!

Elke week nieuwe aanbiedingen, kijk op www.agratotaal.nl

BINNEN OF BUITEN, FRISJE OF PILSJE, GEBAK OF DINER;
WEES WELKOM
IN ONS MOOIE GRAND CAFE!

OOK VOOR CATERING
BENT U BIJ ONS
AAN HET JUISTE ADRES!
NEEM VRIJBlijvend
CONTACT MET ONS OP!

Breedplaats 6, 8801 LZ Franeker

De Doelen
GRANDCAFE

T. 0517 - 383 256 | www.dedoelen-franeker.nl

RAS-project Scholekster en Kievit 2022

Tekst en foto's: Chris Grobbe

Op 22 april vingen we een vogel die een lettering miste. We hebben hem een nieuwe code gegeven (BLG-WER1). Deze vogel was op 31 mei 2011 geringd als volwassen vogel nabij de Headyk te Dronrijp. Na het ringen heeft de vogel vermoedelijk de winter doorgebracht op Ameland, want daar is hij de laatste 3 dagen van november afgelezen. Daarna is hij in 2015 nogmaals gevangen, maar had toen nog al zijn ringen. Daarna is de vogel nooit weer gemeld. We kunnen er dus vanuit gaan dat de vogel kort na de tweede vangst zijn ring is verloren.

De bijbehorende administratie

Indertijd is de vogel geringd met de combinatie LG-BEWK. Op 29 april hadden we een identieke situatie. We vingen nu een vogel die we in 2014 de code RG-YTRJ gaven. Bij deze vogel ligt het net even anders. De vogel is ieder daarop volgende jaar t/m 2019 afgelezen, toen ik de vogel nog op de Headyk aflas. Daarna moet deze zijn ring zijn verloren. Frappant is wel dat de vogel altijd in zijn broedgebied of in het Waddengebied is afgelezen. Echter op 18 juli 2017 is hij afgelezen op een landtong tussen Brielle en Maassluis in Zuid-Holland. Dat kan natuurlijk, maar op die locatie en op die datum lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat het een juiste aflezing is geweest, omdat hij dan gewoon in Dronrijp hoort te zitten. Beide vogels lopen nu weer mooi mee in het onderzoek.

Ondanks de droogte die zeker tot het weekend van 7 mei heerste, hebben we tot deze datum toch nog 31 vogels kunnen vangen. Veelal zijn dit nog niet eerder geringde vogels die klaarblijkelijk toch een territorium hebben kunnen bemachtigen in gebieden die veelal bezet waren door andere vogels. Het is van de Scholekster bekend dat ze terugkeren naar de plaats waar ze uit het ei gekropen zijn, om daar zelf een broedterritorium op te eisen. Het kan zijn dat ze daar jaren op moeten wachten, totdat er een territorium vrijkomt. Logischerwijs zijn er ook Scholeksters die daar niet op wachten en hun heil ergens anders zoeken.

Scholekster nestvangsten	
Vangdatum	22-04-22
Locatie	Headyk <i>kracht nieuwe ringen</i>
Nestnummer	1
Gewas	Graan
Aantal eieren	3
Vangtijd	13.30
Kooi gezet (tijd)	13.15
Type vangst	Nieuwe vangst Terugvangst
Code	BLG-WER1
Verwijderde code	?
VT-ring	5421024
Verwijderde VT-ring	
Code partner	BRP-W9R7
Leeftijd	PUL 3 kj 3+ kj NA 3 kj
Oogkleur	bruin bruin rood dof rood <i>(fel rood)</i>
Pootkleur	grijs grijs roze dof roze <i>(fel roze)</i>
Snavelkleur	dof oranje <i>(fel oranje)</i>
Rugkleur	juveniel bruin zwart dof zwart <i>(fel zwart)</i>
Gewicht	57.5
Weegtijd	13.20
Vleugel	260
Tatage	100
Kop-snavel	179.6
Snavel	77.6
Snavel hoogte	10.8
Punt dikte	1.7
Punt hoogte	3.8
Snavel vorm	P
Snavel asym.	
Opmerkingen	

LG-BE??
was
LG-BEWK

Op 7 mei zijn we onze vangmiddag gestart rond de industriehaven van Harlingen. Hier vonden we bijzonder weinig nesten en zijn we uitgeweken naar het slibdepot en de plasdras aan de Ungabuurtsterlaan, nabij industrieterrein Oostpoort te Harlingen. Een mooi gebied en rijk aan vogels, zeker rondom de plasdras. Alleen de Scholeksters waren hier nog niet rijkelijk aan de leg. Wel was er een behoorlijk aantal kieviten uit het ei gekropen. Om verdere verstoring tot een minimum te beperken zijn we uitgeweken naar het altijd vruchtbare windmolenpark bij Sexbierum. Hier vingen we 4 vogels, welke we van ringen hebben voorzien. We vingen 2 die al eerder waren geringd op dezelfde plek. Tegen het einde van de middag ontstond er nog een discussie met een hondeneigenaar die zijn honden los had lopen. We verzochten vriendelijk deze aan te lijnen in verband met jonge hazen, broedende vogels en kuikens die al uit het ei waren. Zoals zo vaak kregen we het antwoord; 'mijn hond doet zo iets niet'. Natuurlijk is dat het standaard antwoord, maar de praktijk blijkt vaak anders. Jammer dat we de beste man niet konden overtuigen.

Op zaterdag 4 juni maakten we een inventarisatierondje langs verschillende terreinen die relatief weinig bezocht

Het is van de Scholekster bekend dat ze terugkeren naar de plaats waar ze uit het ei gekropen zijn, om daar zelf een broedterritorium op te eisen.

worden en waar we in het verleden wel geringd hebben. De eerste stop was op het terrein van de GGZ te Franeker. Dit is altijd wel een vruchtbaar gebied voor de Scholeksters. Het is er niet druk en er zijn voldoende grasveldjes waar de nodige regenwormen en emelten gevonden kunnen worden, dus voedsel genoeg. Dat is natuurlijk wel een criterium voor een vogel om zijn nestplaats te bepalen. Bij aankomst zagen we gelijk al een volwassen Scholekster lopen met in zijn kielzog een flink jong. Dit zal vanmiddag waarschijnlijk de eerste stop zijn, om te proberen het jong te ringen. Verder hadden we geen visuele waarnemingen van overige kuikens, terwijl er wel verschillende paartjes alarmeerden. Dus er waren er ongetwijfeld meer. We vervolgden onze ronde en kwamen zo op industrieterrein Oostpoort in Harlingen. Daar wisten we een aantal nesten te vinden. Eén daarvan broedt al jaren op dezelfde plek en hebben we nooit kunnen vangen. In voorgaande jaren is het nest van deze vogels gepredeerd of waren de kuikens net uit het ei en te klein om te ringen. Net als vorig jaar zijn we nog even langs de spekjesfabriek in Harlingen gereden, omdat we daar vorig jaar drie kuikens konden ringen. Al deze drie kuikens zijn vorig jaar vliegvlug geworden. Twee ervan worden nog met enige regelmaat afgelezen. De derde is helaas als verkeersslachtoffer geëindigd. Ook hier zagen we een oudervogel met een jong lopen en stond dus op de nominatie om 's middags geringd te worden. Zo heeft deze ronde voldoende potentie om van deze middag een mooie ringmiddag te maken. We spraken af om 's middags kwart

voor één te verzamelen bij de carpoolplaats in Franeker en gezamenlijk naar het GGZ-terrein te rijden om te proberen het kuiken te vangen en te ringen. Toen we aankwamen waren de Scholeksters snel gevonden, want ze foerageerden op dezelfde plek als in de ochtend. Tot onze verbazing zagen we niet één kuiken, maar maar liefst vier flinke pullen. Na een paar korte sprintjes en goed teamwork hadden we ze alle vier in het schepnet en kon er geringd worden. De jongen waren prima op gewicht en het perspectief op vliegvlug worden is dus goed. Dat er vier van zulke grote jongen door een paar Scholeksters grootgebracht worden is echt uitzonderlijk. Uitzonderlijk was het ook voor onze ringgroep, omdat we in de vijftien jaar van ons bestaan, nog nooit een gezin met vier jongen hebben kunnen ringen. Toen we de jongen weer loslieten, waren de oudervogels er als de kippen bij om zich weer over de jongen te ontfemen. Dat het bijzonder is dat een Scholeksterpaar vier jongen groot krijgt, blijkt wel als we verder rijden over het terrein en twee paar Scholeksters vinden die elk één flink jong hebben. Om de populatie in stand te houden is dat voldoende, maar het geeft ook aan dat het leven van de Scholeksters zwaar is, wetende dat er meestal drie à vier eieren worden gelegd. De twee individuele pullen hebben we ook kunnen ringen en als het goed is, zijn ze de rest van hun leven te volgen. Van de zes pullen die we ringden op het terrein van de GGZ zijn er sowieso 3 groot geworden. Deze zijn gezien op Texel, zandplaat De Richel en verder langs de Waddenkust aan de vaste wal. Nu maar hopen dat ze volwassen worden. We verlaten Franeker en rijden richting industrieterrein Oostpoort in Harlingen waar we vanochtend nog een aantal nesten gevonden hadden. Het eerste nest waar we de kooi opzetten ligt verscholen in een braakliggend stukje terrein met redelijk hoog gras. Dit paartje zit op vier

Ingezoomd op de ringen van de Scholekster die broedt op het dak bij Schildersbedrijf Ganzinga te Dronrijp

Deze Scholekster broedt elk jaar op exact dezelfde plaats aan de Hoarnestreek en in al die jaren met dezelfde partner

Dat er vier van zulke grote jongen door een paar Scholeksters grootgebracht worden is echt uitzonderlijk. Uitzonderlijk was het ook voor onze ringgroep, omdat we in de vijftien jaar van ons bestaan, nog nooit een gezin met vier jongen hebben kunnen ringen.

eieren en is uitermate broeds. Dat maakt het voor ons heel gemakkelijk. Binnen de kortste keren zijn ze beide gevangen en geringd. Nu zouden we proberen om de vogel die ons al jaren te slim af, is te vangen. Toen we bij het nest aankwamen zagen we dat hij op drie eieren zat te broeden, maar twee van de eieren waren zwaar beschadigd. Het leek erop dat de eieren tijdens het broeden in de verdrukking waren gekomen. De vogel had zijn nest gemaakt in een grindstrook. Of onze conclusie ook daadwerkelijk reëel is, blijft de vraag. Een van de vogels hadden we in no-time gevangen en we hadden dus goede hoop dat de andere vogel ook wel snel te vangen was. Helaas voor ons ging de net geringde vogel weer direct naar het nest en liet de andere vogel het afweten en bleef mooi op het dak van het gebouw staan te alarmeren. Dit was voor ons reden genoeg om naar de volgende 'klant' te gaan. We zouden nu proberen om het jong bij de spekjesfabriek in Harlingen te vangen. Toen we hier aankwamen, was de verrassing weer erg groot, omdat dit paar met drie grote jongen rondliep. Net als op het terrein van de GGZ in Franeker, waren deze ook snel gevangen en geringd. Nu maar hopen dat ze niet gesnapt worden door predatoren of onder een auto komen. Het leven van een jonge Scholekster zit vol met gevaren. Verder in de middag vingen we nog enkele adulte Scholeksters waardoor we een uitzonderlijke middag beleefden qua aantallen geringde beesten. Toen we besloten dat het mooi genoeg was voor deze middag en afscheid namen van elkaar, kregen Tamme en Riemer een mankement met de auto, waardoor ze langzaam rijdend binnendoor naar huis reden. En wie langzaam rijdt ziet meer van de omgeving en zo zagen ze bij Idzenga Meubelen in Oosterbierum zowaar twee kuikens lopen. Eén ervan kunnen de mannen vangen. Deze wordt met alleen een metalen ring geringd,

omdat deze net te klein is om kleurringen aan te brengen. 10 kuikens ringen op een middag is echt uitzonderlijk. Een prachtmiddag!

Op eerste Pinksterdag zien Nel en Tamme de wereldberoemde braadpanbroeder die op het dak van Pluimveeslachterij Van der Meer in Dronrijp broedt, langs het kanaal lopen met een bijna vliegvlug kuiken. Alles wordt in het werk gesteld om ook dit kuiken van het paar te vangen en te ringen. Nel drijft zelfs met de kano in het kanaal, maar zelfs dit mocht niet baten. Hoe jong het kuiken ook is, hij is slimmer en sneller dan wij. Daarom werd de actie gestaakt. Jammer maar dit kuiken is zo slim, dat we ervan overtuigd zijn dat hij zeker 40 jaar zal worden.

Met het ringen van pullen, krijg je het maximale inzicht in overleving van vogels. Nu is bekend dat Scholekster echt oud kunnen worden. We hebben als ringgroep zelfs al een vogel gevangen die veertig jaar oud is en nog steeds wordt afgelezen. Wat we ook weten is dat de populatie Scholeksters in rap tempo kleiner wordt en wat daar de exacte oor-

Het vangen van Kieviten vergt veel meer geduld, omdat deze een stuk argwanender zijn, wanneer er een kooi over het nest gezet wordt. De kooi wordt meermaals grondig bestudeerd, alvorens de Kievit weer op de eieren gaat zitten.

zaak van is, is nog steeds niet te bepalen. Wat we wel weten is dat het vinden van voedsel wel een probleem is en vermoedelijk alleen nog maar groter wordt. De lage waterstanden in het agrarisch gebied zijn te laag, waardoor de vogels niet bij hun voedsel (regenwormen) kunnen. Het veranderende klimaat met steeds extremer weer, zoals droogte of extreme neerslag maakt het voor de weidevogels ook lastiger om te overleven. Wat we dit jaar toch wel zagen, is dat er aan het begin van het broedseizoen een periode van droogte en bijzonder weinig neerslag was. Dat heeft de vogels waarschijnlijk doen besluiten om vrij laat te starten met broeden. Wat ons ook opviel, was dat we heel weinig vogels in de broedterritoria terugzagen die we in voorgaande jaren hebben geringd. Scholeksters staan erom bekend dat ze ieder jaar op vrijwel dezelfde plaats broeden. Niet dit jaar. We vingen heel veel nieuwe/ongeringde vogels in territoria die voorgaande jaren al bezet waren. Dat is toch wel zorgelijk, want deze langlevende vogels kunnen toch niet in één keer massaal wegblijven? Toch wel, want we krijgen de ene na de andere doodmelding van door ons geringde Scholeksters. De doodsoorzaak is vaak onbekend, maar er wordt toch gedacht aan slachtoffers van de vogelgriep. Als wij al zoveel meldingen van gemerkte dode Scholekster krijgen, hoeveel vogels zullen er dan in werkelijkheid het loodje gelegd hebben? Er is maar een klein deel geringd namelijk.

De cijfertjes van dit ringseizoen;

- Totaal aantal vogels gevangen 120
- Terugvangsten van eerder geringde vogels 21 (en dat is erg weinig!)
- Nieuwe adulten geringd 79 (en dat zijn er veel!)
- Totaal aantal pullen geringd 20

Deze mooie cijfers komen tot stand door de samenwerking van vele enthousiaste vogelliefhebbers en natuurlijk alle mensen die ons in de gelegenheid stellen om op hun land/terrein te mogen. We krijgen de indruk dat er steeds meer mensen de vogels een warm hart toedragen en dat is mooi om te zien.

2023 Wordt het jaar van de Scholekster!

Zoals ieder jaar wordt er een vogel uitgekozen die wel wat extra steun kan gebruiken. 2023 Wordt het jaar van de Scholekster. Deze verkiezing lijkt mooi, maar het is vaak een slecht teken. Ondanks dat de Scholekster in 2008 ook al de vogel van het jaar was, gaat het ieder jaar slechter met de soort. Het is jammer maar wel werkelijkheid. Ondanks dat er al vele jaren onderzoek naar deze mooie soort wordt

gedaan, is het nog niet gelukt om een positieve draai aan de populatiecurve te geven. Laten we hopen dat deze extra aandacht hier verandering in brengt.

De Kievit

In combinatie met het ringen van de Scholeksters, proberen we ook Kieviten te ringen. Beide vogels hebben vrijwel dezelfde voorkeuren voor wat betreft het broedterrein en zijn dus vaak gezamenlijk aanwezig. Het vangen van Kieviten vergt veel meer geduld, omdat deze een stuk argwanender zijn, wanneer er een kooi over het nest gezet wordt. De kooi wordt meermaals grondig bestudeerd, alvorens de Kievit weer op de eieren gaat zitten. Maar meestal duurt het te lang voordat dit gebeurt en zijn wij genoodzaakt om de kooi weer te verwijderen. We willen natuurlijk niet dat de eieren te lang onbeschermd blijven. Je moet een beetje geluk hebben om een Kievit te vangen en dit jaar is ons dit 15 keer gelukt. 11 vogels hebben we op het nest gevangen en daarvan waren er 8 vrouw. De 4 die we niet op het nest vingen, waren uiteraard pullen. De eerste Kievit vingen we op 22 april en de laatste op 15 juni. Van de 11 adulte vogels die we vingen, waren er 2 al eerder geringd. En die waren in eerdere jaren in de buurt geringd. Terugmeldingen van Kieviten zijn vrij schaars. De reden hiervoor is, dat ze geringd worden met alleen een metalen ring. Op dit kleine ringetje staat een meercijferige code die uniek is. Deze ringen zijn zeer moeilijk af te lezen in het veld. Hiervoor moet je speciale apparatuur hebben en dan moet je het geluk hebben dat je de ring van alle kanten kunt bekijken, om zo de code te achterhalen. Kortom, bijna niet te doen. Terugmeldingen krijgen we meestal als de vogel opnieuw gevangen is voor onderzoek, of zoals meestal, geschoten is.

Al met al is dit een geslaagd ringseizoen!

Ringers tijdens de periodieke ringcertificering, rechts Riemer Visser en Arend Kuiper

Ringgroep Franeker Scholeksters & Kieviten
Riemer Visser, Tamme Velstra, Arend Kuiper
Mirjam Dillingh, Chris Grobbee

welKOOP

Het adres voor tuin & dier.

We zijn er voor alle doeners. Voor iedereen die er blij van wordt om lekker buiten bezig te zijn. En te zorgen voor alles wat groeit en bloeit, het hele jaar door. Als doener vind je bij ons precies wat je zoekt: een praktisch aanbod en gedegen advies. Van iemand die er echt verstand van heeft. Het hele jaar door en bij elk weertype weet Welkoop wat er nú te doen is in de tuin. We weten hoe je goed voor dieren zorgt. En wat je daarvoor nodig hebt en hoe je dat aanpakt.

Tot snel in de winkel!

welKOOP

Weet wat te doen.

Welkoop Franeker
Zuidel. Industrieweg 1B

0517-393773
franeke@welkoop.com

Fysiotherapie en sporten bij Gezondheidscentrum Het Want in Franeker

HET WANT
GEZONDHEIDSCENTRUM

Specialisaties fysiotherapie

Manuele therapie, geriatriefysiotherapie, kinderfysiotherapie i.o., fysiotherapie bij hart- en longproblematiek, duizeligheid, hoofdpijn, corona-revalidatie, adem- en ontspanningstherapie, gecombineerde leefstijl interventie, leefstijl-coaching, valpreventie, slaapfysiotherapie, chronisch pijn en fibromyalgie, multiple sclerose, claudicatio intermittens, medical taping en dry needling.

Interdisciplinair

De overige zorgaanbieders van Gezondheidscentrum Het Want zijn: pedicure, massagetherapeut, psycholoog, psychotherapeut, gewichtsconsulent, gezins- en relatietherapeut, bekkenfysiotherapeut, kinderbekkenfysiotherapeut, podotherapeut en logopediste. Door korte onderlinge lijnen is het mogelijk om snel en gericht gebruik te maken van een ieders specifieke deskundigheid.

Sport en ontspanning

Gezondheidscentrum Het Want biedt 6 dagen per week diverse sportactiviteiten aan, zoals: fitness, yoga, pilates, dansgroepen bij Parkinson, natuurwandelingen, nordic walking, buikdansen en bewegen voor ouderen.

Kom gerust langs voor een gratis proefles.

Het Want 12 | 8802 PV Franeker | 0517-390900 | info@hetwant.nl | www.hetwant.nl

Nestkastenproject 2022

Tekst: Jitze Ladenius, Foto en tekening: Marijke de Jong

Weinig pimpelmezen in de nestkastjes

Over het algemeen was 2022 een slecht jaar voor de vogels die in nestkastjes broedden. Arend Kuiper meldde dat er bij hun in Sexbierum en omstreken veel nestkastjes leeg waren; meer dan andere jaren. Van de 238 kastjes waren zo'n 91 bezet, waarvan slechts 16 door pimpelmezen.

Hessel Bleeker inventariseert op de begraafplaats in Franeker en het bos bij de camping in Tzummarum. Hij constateerde dat er van complete legfels van de koolmees maar een of twee jongen uit de eitjes kwamen en uitgevlogen waren.

Martinus Hiddinga, die een aantal kastjes bijhoudt bij hem thuis en bij zijn burens, meldde dat het een slecht seizoen was. Ook hier geen pimpelmezen in de nestkastjes.

Ja, en wat is hiervan dan de oorzaak. Wat betreft de pimpelmezen zou het een gevolg kunnen zijn van een bacterie; genaamd *Suttonella ornithocola*. In het voorjaar van 2020 werden in Duitsland en Nederland veel zieke en dode pimpelmezen aangetroffen met deze bacterie, die longontsteking veroorzaakt. Deze bacterie is, volgens het artikel over 'ziekte en sterfte onder pimpelmezen', niet gevaarlijk voor de mens. Volgens het artikel zitten de zieke pimpelmezen bol en zijn ze suf, mager en uitgeput. (bron: dwbc.nl 15-04-2020). Het zou natuurlijk ook kunnen liggen aan de klimaatverandering. En dan te bedenken dat er ook nog eens veel te weinig insecten zijn. Kortom allemaal oorzaken die hier iets mee te maken kunnen hebben.

Bij Rieme Visser had een koolmees gebroed in een nestkast, die speciaal bedoeld was voor de boomklever/kruiper; deze nestkastjes hebben de invlieg opening aan de achter/zijkant.

Verder valt er nog te melden dat er een grauwe vliegenvanger succesvol heeft gebroed in de tuin bij de familie Koelma (zie foto) wederom in een nestkast zonder voorfront. Helaas ook hier geen broedgeval van de pimpelmees.

Iedere inventarisatievrijwilliger wil ik bedanken voor zijn/haar inzet. Heeft u vragen over nestkasten? Dan kunt u hiervoor Jitze Ladenius bereiken op 0517-391646 of via e-mail: jitzemarijke@home.nl

Nestje Grauwe Vliegenvanger

Broedresultaten in nestkasten

Soort vogel	Totaal broedgevallen	Waarvan succesvol
Koolmees	63	61
Pimpelmees	22	22
Ringmus	31	31
Spreeuw	9	9
Bonte vliegenvanger	-	-
Huisemus	5	5
Kauw	3	3
Gekraagde Roodstaart	1	1
Gauwe vliegenvanger	1	1
Boomklever	-	-
Gierzwaluw	13	13
Winterkoning	2	2
Totaal	150	148

Geïntervieweerde nestkasten en andere kunstnests

Soort nestkast	Aantal	Binnen bebouwde kom	Buiten bebouwde kom
Klein (voor mezen vlieggat 27 t/m 34 mm)	334	27	307
Normaal (voor spreeuwen en spechten vlieggat ca. 45 mm)	13	-	13
Groot (voor duiven, kauwen, uilen, valken ca. 90 mm)	4	-	4
Selectieve / Half open (voor boomkruiper, vliegenvanger, kwikstaart etc.)	28	-	28
Totaal	379	27	352

Tekst: Sikke Dijkstra

18

4

10

3

21

7

9

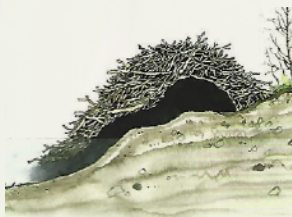
11

17

14

20

2

1

13

12

6

22

16

5

4

19

15

8

SFEERVOL RESTAURANT
AUTHENTIEKE ZALEN
NETTE HOTELKAMERS

Welkom bij
POORT VAN FRANEKER
ETEN, DRINKEN & BELEVEN...

Stationsweg 1, Franeker | info@poortvanfraneke.nl | 06-33 69 04 50

DE STABIELE FACTOR OP ELK TERREIN

Uw veelzijdige en deskundige partner!
Voor zowel bedrijf als particulier .

AGRARISCH LOONWERK | INFRASTRUCTUUR
GRONDVERZET | GROENONDERHOUD

0517 39 22 55 | WESTRA.NL

Harlingen slokt weidevogelland op voor uitbreiding Oostpoort

Tekst en foto: Douwe Sibma

In opdracht van de gemeente Harlingen ontwikkelt samenwerkingsverband van Jansma Drachten BV en Westra Franeker industrieterrein Oostpoort 3. Oostpoort biedt een doorgaande vaarroute naar het binnenland, ligt op enkele kilometers van de moderne zeehaven en grenst direct aan de N31 welke een directe verbinding heeft met Amsterdam en Leeuwarden. Oostpoort biedt ruimte aan grootschalige industrie en aan midden- en kleinbedrijf.

Vanuit vogelperspectief is het jammer om te constateren dat deze uitbreiding ten koste gaat van een aantal percelen land waarop relatief veel weidevogels broeden. Hoewel bijna op steenworp afstand van de Mc Donald's bij Harlingen (en ook behorend bij de gemeente Harlingen) valt dit gebied onder het werkgebied van onze Vogelwacht alwaar Fokke de Boer en Lolke Wijtsma de nazorgers zijn.

Via Frans Bauke de Vries, die hier in maart het eerste gemeentelijk eerste kievitsei heeft gevonden en vogelwachter is van de Vogelwacht Harlingen, vernamen we eind april dat het niet uitgesloten was dat loonbedrijf Westra zeer binnenkort met de voorbereidende grondwerkzaamheden zou beginnen.

"Hjirbei wol ik ek in oar ûnderwerp oansnije; ús foarsitter Sikke Dijkstra hie in berjochtje krigen fan in fûgelwachter oer 2 percelen lân tichtby de Mc Donalds wêrop no in protte fûgels briede. In lêste telling wiist út dat op dizze prachtige stikjes fûgellân ungefear 10 span Ijppen, 3 span tsjirken en in bontbekplevier briede.

Dizze 2 stikken binnen foar safier wy witte jo eigendom en sille ynkoarten tafoegd wurde oan yndustrieterrein Oostpoort 3 troch in gearwurking fan jo bedriuw mei Jansma BV út Drachten. Fan in Fûgelwachter út Harns begrepen wy dat hy al tillefoanisch kontakt mei jo west is. (...)

- Is it akkoord dat wy dêr in pear dagen lang een plasdraspomp op sette? (fanwege it skrale waar ha de fûgels wetter nedich)
- kinne wy dêr fanút gean dat de wurksemheden Oostpoort 3 net earder begjinne dan 15 juny?"

Mathijs Westra, directeur van Westra Franeker, belde snel terug en gaf meteen aan bereid te zijn om de werkzaamheden uit te stellen tot na het broedseizoen en plaatsing van de plasdraspomp was ook akkoord.

Frans Bauke de Vries heeft de plasdraspomp opgehaald uit Sneek en enkele dagen later hebben Mirjam Dillingh en Arend Kuiper de pomp geïnstalleerd, een klusje dat ze overduidelijk al veel vaker hebben gedaan met Mirjam als techvrouw! Ook de bovengenoemde nazorgers waren present alsook Rob Visser die samen met De Vries de Vogelwacht Harlingen vertegenwoordigden.

15 mei appte Frans dat hij allemaal jonge vogels heeft 'gespot' in de nabijheid van de plasdrasgeul; jonge kieviten, tureluurs en scholeksters. Het is erg droog, je ziet weidevogels en watervogels daar geregeld drinken. Wel zijn er geregeld zwarte kraaien en bruine kiekendieven in de buurt, maar weinig schade doordat de weidevogels dicht bij elkaar zitten, en gezamenlijk de roofvogels verjagen.

Een maand later appte hij dat het daar nu op zijn mooist is. "Het is echt zonde dat dit pareltje verloren zou gaan als vogelparadijs".

Het uiteindelijke mooie nazorgresultaat is behaald door een goede samenwerking van de vogelwachten van Harlingen en Franeker en loonbedrijf Westra. Alleen door samen te werken, op de juiste tijd de juiste acties te nemen en goede communicatie onderling, kun je zo'n resultaat behalen met mensen die hetzelfde doel nastreven, namelijk het behoud van de weidevogels. Arend Kuiper: "het is niet alleen het plaatsen van de stokken, want daarna begint het echte nazorgwerk!"

Het uitbreidingsplan van De Oostpoort 3 lijkt vertraging te hebben opgelopen want de voorbereidende werkzaamheden zijn nog steeds niet uitgevoerd. Misschien wat we nog een jaar kunnen genieten van dit vogelparadijs? Mathijs Westra gaf desgevraagd aan dat er een reële kans is dat de helft van het gebied het komend broedseizoen nog niet wordt ingericht en "waar mogelijk werken wij natuurlijk mee."

V.l.n.r. Lolke Wijtsma, Fokke de Boer, Rob Visser, Mirjam Dillingh, Frans Bauke de Vries en Arend Kuiper

De vogelboeken van 2022

Tekst: Dingeman van Wijnen

Mensen, het houdt niet op, die vogelboeken. Jaar in, jaar uit, steeds maar weer. Nieuwe gidsen, veel boeken over weidevogels (dan spitsen vogelwachters hun oren), kleine mooie boekjes en enorme zware banden in kartonnen cassette. Er zijn kennelijk steeds weer kopers voor. Mooi is dat. Vogelliefhebbers zullen immers ook hun best doen om vogels te beschermen.

Nog uit de rijke oogst van 2021 komt het boek **Vogelfamilies van Nederland** van Marcel Boer (KNNV Uitgeverij, paperback, 364 blz., € 27,95). Een boek dat de Nederlandse vogels bij elkaar als families bespreekt. De auteur zegt er zelf van: 'Dit boek is een belangrijke aanvulling op bestaande vogelgidsen, met allerlei interessante wetenswaardigheden over vogelfamilies en hun familieleden.' Zeker is uit dit boek best wel het een en ander te leren en vast ook wel regelmatig iets wat in andere vogelgidsen niet staat, maar heel erg veel voegt het toch niet toe aan bestaande gidsen, en het bespreken van families geeft weinig tot geen nieuwe gezichtspunten. Een mooi, maar niet heel erg noodzakelijk boek.

Dat gevoel van onnoodzakelijkheid bekruipt je wel vaker bij vogelboeken. **Thuisvogels** van Gerard Ouweeneel (KNNV Uitgeverij, paperback, 232 blz., € 19,95) is echt wel aardig om te lezen. Maar ik zou zeggen: maak maar liever in het echt een praatje met een ervaren vogelaar. Je steekt er evenveel van op en het is een stuk gezelliger. Sommige vogelmensen zullen iets dergelijks misschien ook wel denken bij **Vogelaars (nooit) uitgevogeld** van Debby Doodeman (KNNV Uitgeverij, paperback, 216 blz., € 22,50), maar dat is toch een wat ander verhaal. Het is namelijk geen boek over vogels maar over vogelaars. Debby ondervroeg meer dan duizend vogelaars over hun hobby en schreef haar bevindingen grappig en onderhoudend op. Dat je er nu zoveel wijzer van wordt zal ik niet zeggen, maar wie zichzelf als een vogelaar beschouwt zal er vast wat herkenningssplezier aan beleven.

Nog een paar persoonlijke vogelboeken. **Vogelgeluk** van Gerrit Jan Zwier (KNNV Uitgeverij, paperback, 256 blz., € 21,95) bevat literaire ontboezemingen over vogels die hij op zijn reizen in binnen- en buitenland heeft ontmoet. Wat rommelige stukjes waar je wat mij betreft niet zo veel wijzer van wordt. Van Mr. Roofvogel Rob Bijlsma verscheen al weer de elfde druk van het boek **Mijn roofvogels** (AtlasContact, paperback, 416 blz., € 17,99). Ook heel persoonlijk, maar wel boordevol vogelfeiten, vooral over, de titel zegt het al: roofvogels. Een beetje tussen beide in zit Arjan Dwarshuis, de man die in 2016 het wereldrecord vogelsoorten kijken verbrak. Hij schreef met **Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars** (Uitgeverij Meulenhoff, luxe paperback, 256 blz., € 24,99) een boeiend boek waarin hij je meeneemt naar, zoals de ondertitel het zegt: Nederland, vogelland in vier seizoenen. Dertig

vogelgebieden, waaronder Westhoek, Fochteloërveen en Lauwersmeer, met spannende zoektochten naar net die ene vogel. De beschrijvingen kunnen je wel een beetje ontmoedigen: vierhonderd jagers bij Westkapelle, terwijl ik in mijn vogelleven er in Nederland tot nog toe nog maar één heb gezien, op Texel binnen de kortste keren een beflijster en een bladkoning. Dan hebben gewone stervelingen als u en ik nog een hoop te leren!

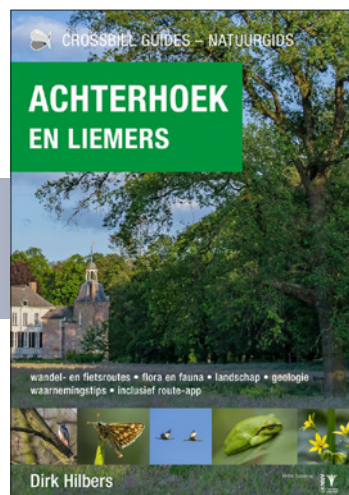
Voor vogelwachters in een weidevogelstreek is het boek **Een gruttoparadijs** (KNNV Uitgeverij, paperback, 160 blz., € 22,50) van Halbe Hettema dan een stuk nuttiger. Hettema laat een groot aantal weidevogelbeschermers uit de omgeving van Idzega (een aanrader voor een mooie wandeldag) aan het woord. Heel erg vrolijk word je er niet steeds van over hoe het er met de weidevogels voorstaat; maar je geniet toch ook van de bevoegenheid en vindingrijkheid van al die mensen, boeren, burgers en buitenlui, die de grutto voor Fryslân willen behouden.

Dan nu snel naar de rubriek nieuwe vogelgidsen. Werden we vorig jaar al verrast door De gewiekste vogelgids van Nico de Haan, die met zijn nieuwe aanpak zeker iets te bieden had, dit jaar kwam (na het grote succes van die eerste gids) een vervolg: **De virtuoze vogelzanggids** (Uitgeverij Kosmos, gebonden, 270 blz., € 25). Opnieuw met prachtige tekeningen van Elwin van der Kolk, en opnieuw een nieuwe aanpak van het herkennen van vogelgeluiden op basis van Nico's jarenlange vogelervaring. En omdat je vogelzang toch echt moet horen zit het boek vol met qr-codes om de geluiden ook echt te kunnen horen.

Echt een gids in de letterlijke zin is een prachtig mooi boek van de PixFactory (vierkant formaat, paperback met flappen, 368 blz., € 44,90) genaamd **De beste vogelgebieden van Nederland. 600 locaties om vogels te kijken én te fotograferen**. Maar liefst 170 gebieden in Nederland zijn geselecteerd, en in elk gebied een aantal locaties: kijkhutten, uitkijktorens, uitgelezen plekken om vogels te zien en vooral ook te fotograferen. Met zeer duidelijke kaartjes en routebeschrijvingen, en uitleg waar je wat kunt zien. Alleen in Friesland al 23 plekken. Schitterende foto's, een lust voor het oog. Je moet het niet te vaak oppakken want je stapt geheid in de auto.

Voor het prachtige eiland Ierland red je het niet met alleen de auto, daarheen moet je varen of vliegen. Maar dan valt er ook veel (vogel)natuur te genieten. In de prachtige (Engels-talige) reeks Crossbill Guides verscheen een deel over Ier-

land. Prachtige overzichten van de natuur die er in dat land te vinden is, en duidelijke routes met overzichten van welke vogels en andere dieren en planten je er kunt vinden. Ik heb de reeks al eerder geroemd. In Ierland ben ik met deze gids (nog) niet geweest, maar zo'n schitterende gids maakt het wel erg verleidelijk (*KNNV, paperback met flappen, 288 blz., € 28,95*). Voor Nederland was er ook weer zo'n schitterende natuurgids van Crosbill, dit keer **Achterhoek en Liemers**. **De 26 beste wandel- en fietsroutes** door Dirk Hilbers (*KNNV, paperback, 328 blz., € 27,95*). Tjokvol natuurinformatie, geen vogel wordt overgeslagen. Jammer is dat in deze gidsen niet direct duidelijk is wat fiets- en wat wandelroutes zijn, ook niet op het kaartoverzicht. Het is eigenlijk de enige tip die ik bij deze schitterende reeks kan geven.

Er zijn elk jaar ook weer boeken die helemaal gewijd zijn aan één enkele vogelsoort. Vorig jaar al verscheen een fraai boek over de kraanvogels in vooral het Fochteloërveen: **Kraanvogels in Nederland**, door Herman Feenstra (*Koninklijke Van Gorcum in Assen, gebonden, oblong formaat, € 25*). Een beetje een merkwaardig boek, zonder titelpagina of paginacijfers, maar met heel veel informatie over kraanvogels door iemand die al tientallen jaren met kraanvogels opstaat en gaat slapen. We leren er vooral van hoe we nóg voorzichtiger met deze unieke vogels om kunnen gaan. Een prachtboek over de grutto is het boek en de film van Ruben Smit met de eenvoudige titel: **Grutto!** Ondertitel: **De reis van onze nationale vogel** (*Noordboek, groot formaat, gebonden, 144 blz., € 22,50*). In korte tekstbijdragen reizen we inderdaad naar alle landen waar de grutto verblijft. Maar het gaat om de foto's, die prachtig zijn. Typisch een boek dat bedoeld is om de herinnering aan de film vast te houden. Meer wetenschappelijk van aard, maar wel goed leesbaar, is **Dwaalgast in het graan**. **De steppekiekendief in vier seizoenen** door Ben Koks & Elvira Werkman (*KNNV, paperback, 288 blz., € 24,50*). In 2017 broedde de steppekiekendief voor het eerst in Nederland, in een akker bij het Groningse Westerwijtwerd. Dat was wereldnieuws, want het dichtstbijzijnde nest bevond zich 2500 kilometer verderop in Finland. Kok en Werkman duiken diep in de wereld van deze roofvogel. Er wordt heel wat afgereisd: Kazachstan, India, Malta, Sahel, Sahara, Finland natuurlijk – alles om het vogelpaar in Groningen te begrijpen.

Een fraai historisch vogelboek is de **Gevleugelde geschiedenis van Nederland** (*Ambo/Anthos Uitgevers, gebonden met stofomslag, 496 blz., € 45*). De titel lijkt er op te duiden dat het een systematische geschiedenis van vogels in Nederland is (wat dat dan ook maar zou mogen inhouden). Dat is het niet, maar wat het wel is, is zeker zo mooi: een fraai palet van

verhalen over de plek van vogels in de geschiedenis van ons land. Soms een echt vogelverhaal over het voorkomen van vogels in bepaalde perioden. Dan weer een stuk over vogelnamen, of vogels op schilderijen en hun betekenis (Jeroen Bosch). Of over hoe mensen met vogels omgingen: raven, duiven, de uitgestorven dodo. Schilder Van Gogh, de vogelende theoloog Van Veldhuizen, de toekan van Van der Valk, en, mijn favoriete stuk, de papegaai van Johan de Witt. Voor vogelaars met plezier in geschiedenis een echte must.

En dan ontcom ik er nu niet meer aan: twee enorme vogelboekenkluiven van dit vogelboekenjaar. Dat is de **Avifauna Zeelandica** die onder redactie van Peter L. Meininger bij Sovon verscheen (*twee enorme gebonden delen in een cassette, 1448 blz., €*). Een ronduit ongelofelijk werk. Ik zou niet kunnen bedenken wat er niet instaat over de vogels die in Zeeland zijn gezien, vroeger en tegenwoordig. Broedde de tafeleend in Zeeland, wanneer, waar - ik pak gewoon maar eens een voorbeeld. Wat gebeurde er met het landschap en wat had dat voor gevolgen voor de vogelsoorten. Maar ook verhalen over Zeeuwse vogelaars, en zelfs over Belgische vogelaars in Zeeland! Je wrijft je ogen uit, en je krijgt de neiging meteen de trein naar Zeeland te pakken. Een neiging die we misschien niet zouden moeten onderdrukken, want wat een heerlijke vogelprovincie is het. En wat valt er uit deze dubbeldikke boeken veel te leren voor vogelaars in alle andere provincies.

En dan de uitsmijter van dit jaar: het **Handboek Europese vogels** van Nils van Duivendijk (*KNNV Uitgeverij, twee delen, gebonden, 1048 blz., € 99,95*). Het beschrijft van elke Europese vogelsoort alle kleden in elk jaargetijde. Het boekwerk biedt onvoorstelbaar veel informatie over kenmerken, rui, leeftijd en geslacht van 720 vogelsoorten die minstens vijf keer in Europa zijn vastgesteld. Hoe compleet wil je het hebben. Een onvoorstelbare uitgave, die terecht door talloze deskundigen uit de vogelwereld is toegejuicht. Zolang er nog steeds zulke schitterende vogelboeken verschijnen is het goed dat er vogelboeken-uitgeverijen blijven. En dan houdt deze rubriek het ook nog wel even vol.

Verslag Kerkuilenwerkgroep Franeker e.o.

Tekst en foto's: Wopke Vellinga

Na het dramatische jaar van 2021, waarin we maar één legsel met drie jongen konden ringen, is er dit jaar gelukkig weer een iets stijgende lijn zichtbaar.

De 6 jonge Kerkuilen bij de familie Zeinstra

In mei zijn Jitze Ladenius en ik weer begonnen met de inventarisatieronde langs de 45 nestkasten in onze regio. Dit jaar heeft Mark de Boer ons ook regelmatig geholpen. Tijdens de eerste inventarisaties bleek dat er vergeleken met vorig jaar meer bedrijvigheid was rondom de nestkasten. Wel viel het ons op dat er minder paartjes compleet waren, zoals in de topjaren met veel muizen het geval was. Begin juni hadden we twee mislukte legsels van de kerkuil. Eén legsel was gepredeerd door de steenmarter. Hier waren drie jongen uit de nestkast geroofd. Deze nestkast was nog niet door mij marterproof gemaakt. Inmiddels heb ik deze nestkast aangepast. Ik maak dan een metalen beplating rondom het vlieggat, zodat de marter geen grip heeft om in de nestkast te komen. Dit werkt altijd goed. Bij het tweede mislukte legsel lag een dood jong in de kast. De oorzaak hiervan is waarschijnlijk een tekort aan voedsel geweest.

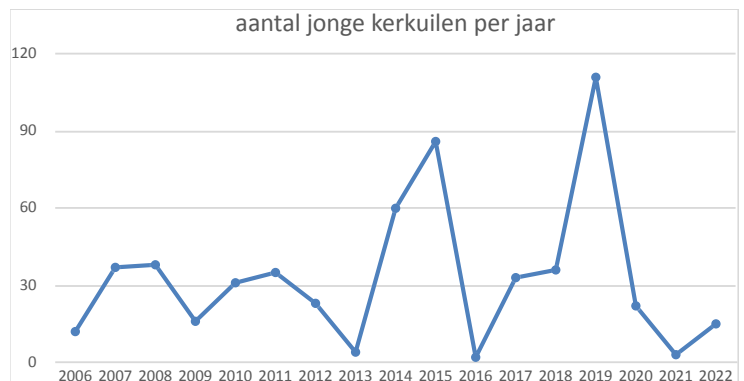
Eind juli konden we dan eindelijk de eerste jonge kerkuilen in onze regio ringen. Bij de familie Hettinga in Hitzum zaten 5 jongen in de nestkast. Dit was tevens een nieuw broedge-

val voor onze regio. De nestkast was hier een jaar geleden door ons geplaatst.

Bij de familie Zeinstra in Herbaijum zijn dit jaar 6 jongen groot geworden. Deze jongen hebben wij begin september kunnen ringen. Tevens was dit voor de familie Zeinstra het 5e succesvol geringde legsel. Hiervoor heeft de familie een mooie oorkonde uitgereikt gekregen van de Kerkuilenwerkgroep, met een bloemetje namens de Vogelwacht. Zowel de familie Hettinga als de familie Zeinstra hebben een boerderij met koeien. Een actieve boerderij zorgt vaak voor een groter aanbod van muizen en daardoor meer voedsel, waar de kerkuil van profiteert. Dit is terug te zien in grotere legsels.

Halverwege september kreeg ik een appje van Loes Nieuweboer uit Pietersbierum dat ze jonge kerkuilen in de boerderij zag vliegen. Samen met Mark ben ik er zo snel mogelijk naar toe gegaan en het is ons nog gelukt om één vliegvlug jong uit de nestkast te halen om te ringen.

Een actieve boerderij zorgt vaak voor een groter aanbod van muizen en daardoor meer voedsel, waar de kerkuil van profiteert. Dit is terug te zien in grotere legfels.

In het najaar hebben we nog enkele nestkasten aangepast en marterproof gemaakt. Toen we bij de familie Steringa in Achlum waren om de nestkast te verplaatsen, ontdekten we dat daar nog een kerkuil op zeven eieren zat te broeden. Het verplaatsen hebben wij daarom maar even uitgesteld. Tijdens onze controleronde op 15 oktober bleken er drie jongen in de nestkast te zitten. Deze drie jongen hebben we op 2 november kunnen ringen. Hopelijk blijft het nog een tijdje zacht weer, want anders krijgen deze jongen het nog moeilijk bij het vinden van voedsel en het zoeken naar een eigen territorium. In totaal hebben we 4 nesten met in totaal 15 jongen kunnen ringen.

Tot slot wil ik een ieder bedanken die ons tips heeft gegeven en heeft geholpen. Ook wil ik alle nestkastbezitters bedanken voor hun medewerking en gastvrijheid.

Nestkast marterproof

Ook dit jaar doe ik weer mee met het tellen van de roestplaatsen van ransuilen. Ziet u een roestplaats in onze regio dan hoor ik het graag. Ik zorg dan dat de gegevens worden doorgegeven aan de contactpersoon in onze provincie.

Wopke Vellinga
Telnr. 06-20777354
e-mail: wvellinga@planet.nl

V.l.n.r.: Jitze Ladenius, Paulus Hettinga en Mark de Boer

Brilduiker

Elke winter ga ik een paar keer naar het Lauwersmeer, op zoek naar roofvogels, kleine- en wilde zwanen en speciaal ook op zoek naar bijzondere eenden. Dat doe ik bij voorkeur bij windstil weer en ga dan op een strandstoel aan de waterkant zitten. Overvliegende zwanen en ganzen hoor je dan van verre aankomen. Met een beetje geluk en geduld komen de vogels op het water steeds dichterbij. Als een paartje brilduikers op zeer korte afstand, al foeragerend, regelmatig boven water komen, kan de dag al niet meer stuk.

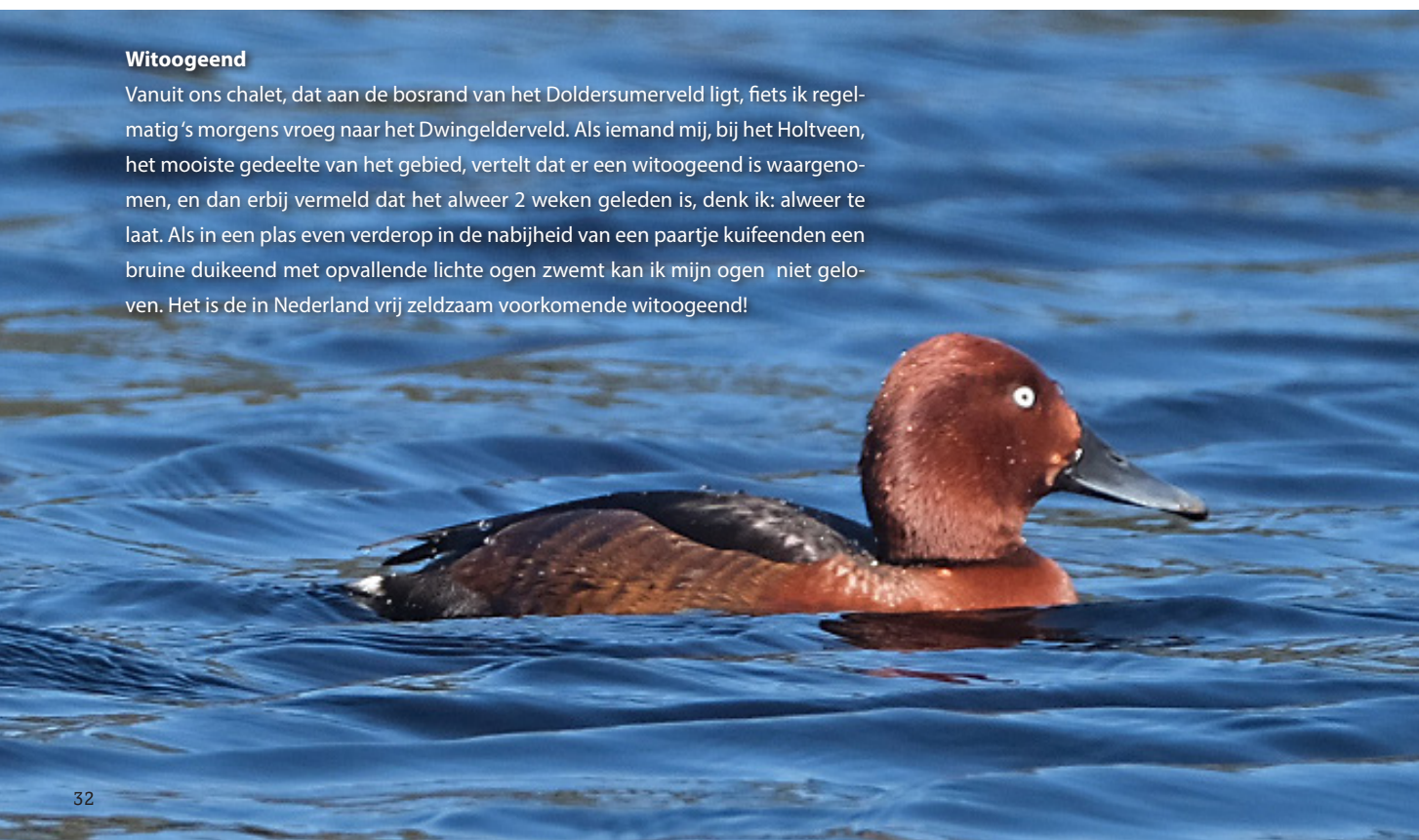
Eenden

Tekst en foto's: Piet Blokland

Eenden komen in de hele wereld in meer dan 100 soorten en in wel heel diverse maten en kleuren voor. Vergelijk de Zwarte zee-eend maar eens met een Mandarijneend. Vooral de enorme diversiteit aan kleuren en tekening maakt het voor mij zo boeiend om eenden te observeren en fotograferen. Als de woerd van de wilde eend zijn groene kop op zijn mooist laat zien, kan ik mijn ogen daar niet van afwenden, ook al heb ik dat al ontelbare keren gezien. En dan de verschillende kleuren groen, die op de kop en zijflank van de wintertaling zitten, dit zijn de mooiste kleuren groen die er bestaan. De tekening van eenden is wel heel divers. Observeer maar eens goed het zeer fijn getekende verenkleed van een krakeend of de bijna kunstzinnige tekening van het nonnetje.

Witoogeend

Vanuit ons chalet, dat aan de bosrand van het Doldersumerveld ligt, fiets ik regelmatig's morgens vroeg naar het Dwingelderveld. Als iemand mij, bij het Holtveen, het mooiste gedeelte van het gebied, vertelt dat er een witoogeend is waargenomen, en dan erbij vermeld dat het alweer 2 weken geleden is, denk ik: alweer te laat. Als in een plas even verderop in de nabijheid van een paartje kuifeenden een bruine duikeend met opvallende lichte ogen zwemt kan ik mijn ogen niet geloven. Het is de in Nederland vrij zeldzaam voorkomende witoogeend!

Wintertaling

Voor de wintertaling hoef ik nooit zo ver van huis. Bij De Blikken en De Wiide Mar zijn ze elk winterseizoen ruimschoots aanwezig. Het is de kleinste eend waarvan de woerd werkelijk prachtige kleuren heeft en ook nog een keer bijzonder getekend is. Ooit heb ik een keer op het Noorderleeg een wintertaling op nog geen meter voor het kijkgat van mijn schuiltent gehad. Om verstoring te voorkomen heb ik toen geen opnames hiervan gemaakt. Maar dit beeld zal, ook na 3 hartoperaties en een longontsteking afgelopen jaar, altijd op mijn netvlies blijven staan.

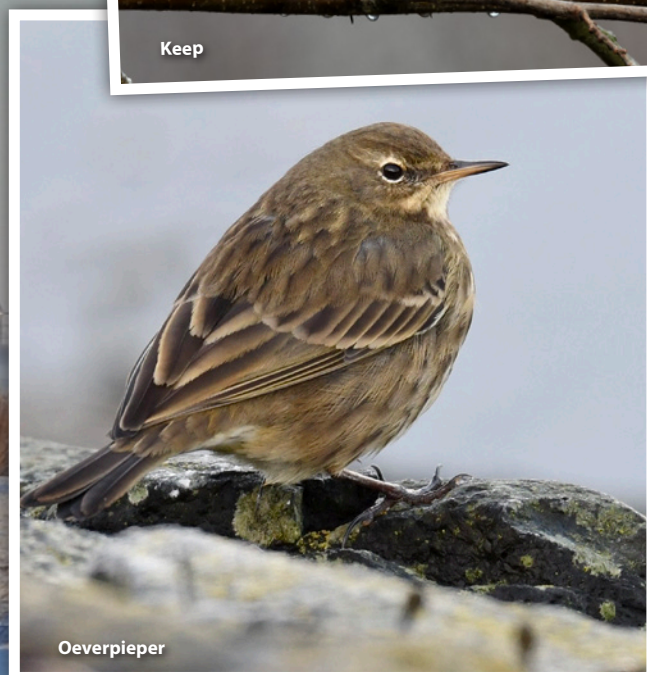
Nonnetjes

De vogelkijk hut bij de Jan Durkspolder in de buurt van Eernewoude kan ook prachtige waarnemingen opleveren. Hier ga ik het liefst met wat minder weer naar toe, want dan is de kans het grootst dat er niet meer mensen in de hut komen. Met name fotografen die hun telelens buiten één van de kijkgaten laten steken zijn enorme verstoorers. Ik ga nooit direct voor een kijkgat zitten, maar houd met stappen links en rechts, in het midden van de hut, alles in de gaten om op deze manier te voorkomen dat vogels die heel dichtbij zitten verstoord worden. Als ik bij zo'n "slechtweerdag" met uiterste voorzichtigheid de hut ben binnengegaan zijn er 6 paartjes nonnetjes waar te nemen. Nooit eerder zag ik zoveel nonnetjes bij elkaar.

Wintergasten

Foto's: Eric Elsinga, achtergrondfoto: Jeanet Hibma

Ik ben Eric Elsinga en fotografeer ruim 10 jaar. Dankzij mijn vader, Henk Elsinga, kwam ik al op jonge leeftijd in contact met de fotografie. Hij was fotograaf en we hadden een fotozaak in Franeker. Het liefst ben ik op pad om vogels te fotograferen in Friesland en met af en toe een uitstapje naar Texel. Ik kom vaak bij de pier van Harlingen, Lauwersmeer en langs de wadden, van Harlingen tot aan Lauwersoog. Alle foto's van de wintergasten zijn gemaakt op maximaal een half uur rijden van Franeker. Ik maak mijn foto's met een Nikon D500 met een 500 mm F4 lens met een 1.4 teleconvector".

Koperwiek

Nonnetje

Kramsvogel

Paarse Strandloper

Pestvogel

Pijlstaart

Smient

Roodhalsgans

Sneeuwgorst

Wilde Zwaan

Jaarverslag Ringgroep Franeker

Tekst: Adri Bakker, Foto's: Ringgroep Franeker

Na de Corona-epidemie zal het geen vogelaar zijn ontgaan, dat zich het afgelopen jaar uitbraken van vogelgriep hebben voorgedaan. Deze vogelgriep sloeg niet alleen onder pluimvee genadeloos toe, maar nu ook onder wilde vogels. In Nederland zijn verschillende kolonies Grote Sterns weggevaagd, waarbij duizenden vogels zijn gestorven. Ook onder Visdieven en Jan van Genten vond een zware slachting plaats, die mogelijk catastrofale gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van deze soorten. Vanwege het besmettingsgevaar van kolonievogels hebben we, in onderling overleg, besloten dit jaar geen jonge Visdieven in Oosterbierum te ringen. In aansluiting hierop, is onder supervisie van het Erasmus MC en met medewerking van het Vogeltrekstation, het Zoönose-project ontstaan. Een zoönose is een ziekte bij dieren die aan mensen kan worden overgedragen. Voorbeelden zijn vogelgriep, Q-koorts, ziekte van Weil, ziekte van Lyme en het West Nijl Virus, dat wordt overgedragen door muggen. Tegen de achtergrond van de Covid-pandemie, met alle virusvarianties, is dit aantoonbaar actueel gebleken.

Binnen onze Ringgroep worden door Tjitte Piebenga en Jaap Strikwerda (trek)vogels bemonsterd (lijkt op een Coronatest plus bloedafname) om zicht te krijgen op het voorkomen van zoönose en om tijdig nieuwe varianten van ziekmakende virussen te ontdekken.

Vogelgriepslachtoffers
(foto: Internet)

Vangst van een zeer zeldzame dwaalgast!

Zondag 25 september ringden we, Gerard, Jaap, Tjitte en Adri, op Kornwerderzand met goed vangweer, behoudens een bui rond 9 uur, 27 vogels, waaronder de eerste Keep van 2022. Rond 9.45 uur kwam Jaap met een klein vogeltje wat hij niet herkende. Het was een duidelijke *Phylloscopus*-zanger, die niemand meteen herkende, vanwege zijn heldere oogstreep en duidelijke vleugelstreep. Dus de determinatie gids Handkenmerken van het Vogeltrekstation gepakt om bij de groep Zangertjes een keuze te maken uit allerlei lichamelijke kenmerken:

- 1a De okselveren zijn licht citroengeel – naar 2
- 2b De tweede handpen is korter of even lang als de vijfde. De vleugellengte is hoogstens 72 mm. – naar 4
- 4a De buitenste vlag van de derde tot en met de vijfde handpen is versmald. – naar 5
- 5a De poten zijn bruin. – naar 6
- 6b De eerste handpen is hoogstens 3 mm langer dan de langste handpendekveer. Er is 1 vleugelstreepje. Door slijtage is het vleugelstreepje soms minder duidelijke

lijk zichtbaar. Het is dan nog wel herkenbaar aan enkele lichte vlekjes aan de toppen van de vleugeldekvoren.

Conclusie: NOORDSE BOSZANGER.

Gelukkig hebben we altijd nog uitgebreide determinatieboeken tot onze beschikking. Daaruit bleek er verwarring te kunnen ontstaan vanwege gelijkenis met Grauwe Fitis.

De belangrijkste verschillen zijn:

	Noordse Boszanger		Grauwe Fitis
1	Wenkbrauwstreep stopt voor het oog	1	Wenkbrauwstreep loopt door boven de snavel
2	Stevige snavel en een donkere punt op de ondersnavel	2	Ondersnavel oranje zonder donkere punt
3	Iets dikkere snavel	3	Iets dunnere snavel
4	Langere snavel met iets opvallend hoge basis	4	Kortere snavel
5	Lichte poten	5	Poten meestal donkerbruin

Op grond van bovenstaande gegevens kwamen we vooral door de eerste twee verschillen wederom unaniem tot de conclusie dat het een Noordse Boszanger betreft.

De Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis* broedt van Lapland (oost) door Noord Siberië tot in Alaska en overwintert in Indochina, Filipijnen en in Indonesië.

In Nederland was de eerste waarneming op 2 november 1935 op Schouwen-Duivenland en sindsdien tot heden 34

Noordse Boszanger (l.) en
Grauwe Fitis (Foto's Internet -
Dutch Avifauna)

*De Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis* broedt van Lapland (oost) door Noord Siberië tot in Alaska en overwintert in Indochina, Filipijnen en in Indonesië.*

keer waargenomen, voornamelijk in de provincies langs de Noordzeekust en op de Waddeneilanden.

Een van die waarnemingen werd op Oosterend Terschelling gespot op 5 oktober 1991 door ervaren vogelspotters. Het toeval wilde dat Joop Jukema daar toen in de Takkenkooi aan het ringen was. Op aanwijzing van de vogelspotters lukte het Joop hem te vangen met een mistnet, waarna hij daar kon worden geringd.

Van 27 tot en met 29 oktober 2015 werd in Friesland een tweede exemplaar gespot in de begroeiing rondom Bloemketerp in Franeker door M. Ouderdag en anderen.

Er werden foto's, een video en geluidsopnamen gemaakt. Vanwege de zeldzaamheid moet de vangst beoordeeld worden door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA).

Vogels worden zeldzaam geacht als ze in de afgelopen 30 jaar gemiddeld minder dan twee maal per jaar in Nederland zijn waargenomen.

Op woensdag 2 november hebben we van het CDNA bericht ontvangen dat de vangst is aanvaard. Het is de eerste vangst op het vasteland van Friesland en dus de krent in de pap van onze vangsten in 2022.

In 2022 hebben we tot 1 december 2600 vogels geringd, verdeeld over 62 soorten.

Kornwerderzand

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
617	557	60	35	66:55

Behalve de Noordse Boszanger vingen we verrassend weer een Grote Lijster op 21-10-2022, de tweede in 50 jaar, de eerste precies 6 jaar geleden op 21-10-2016.

Ringmussen blijven zeldzaam op Kornwerderzand: 1 exemplaar op 30-10-2022, 1 op 20-10-2011 en 1 op 15-10-2007.

De zesde houtsnip werd geringd op 21-11-2022, de vijfde werd gevangen op 15-10-2011.

Top 5 2022:

Merel	176
Roodborst	44
Tijftjaf	41
Zanglijster	36
Vink	27

Links: Beflijster

Rechts: Sperwer

Zurich

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
1437	1083	354	40	139:30

Toppers waren de eerste vangst van een Koekoek op 15 mei, een Boomklever op 1 juni, een Zwarte Roodstaart op 30 september en een Dwerggors op 22 oktober.

Voor het zesde jaar op rij vingen we weer jonge Nachtegalen.

Top 5 2022:

Zwartkop	161
Tijftjaf	128
Winterkoning	83
Roodborst	76
Koperwiek	70

Koekoek

Dagrecords waren er voor:

Bonte Vliegenvangers	17 exemplaren op 16 augustus
Ringmus	4 exemplaren op 23 oktober
Grote Gele Kwikstaart	6 exemplaren op 23 september

Franeker Ring MUS (028)

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
380	269	111	29	144:15

Tot nu toe 58 soorten gevangen in mijn tuin aan de Sexbierumerweg. Een mooi aantal voor een stadstuin. Toch blijft de

*Vogels worden zeldzaam geacht als ze in de afgelopen
30 jaar gemiddeld minder dan twee maal per jaar in
Nederland zijn waargenomen.*

Boomklever

kans op nieuwe soorten aanwezig en dat lukte dit jaar weer. Nummer 59 was een Beflijster op 26 april, maar liefst 2 exemplaren op dezelfde dag. Ook de terugvangst op 26 oktober van een Sperwer, die geringd is door Wopke Vellinga en Jitze Ladenius was mooi, want meestal ontsnappen ze als je vlakbij het net bent.

Top 5 2022:

Koolmees	84
Pimpelmees	47
Vink	30
Tjiftjaf	12
Merel	12

Franeke't War

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
714	549	165	22	130:45

Er zijn inmiddels 35 verschillende soorten gevangen.

Grote lijster

Top 5 2022:

Koolmees	66
Vink	89
Pimpelmees	63
Zwartkop	40
Merel	38

Dagrecords waren er voor:

Houtduif	2 exemplaren op 8 januari
Grote Bonte Specht	3 exemplaren op 3 augustus
Koolmees	22 exemplaren op 3 augustus
Vuurgoudhaan	7 exemplaren op 10 oktober
Koperwiek	3 exemplaren op 15 oktober
Merel	7 exemplaren op 25 oktober

Makkumer Súdwaard

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
1081	924	157	29	86:00

Samen met onze collega ringers van de Mokkenbank, en met assistentie van Piet Vlas, werken Jaap Strikwerda en Adri Bakker mee aan een CES-Project:

Top 5 2022:

Kleine Karekiet	247
Rietzanger	226
Baardman	67
Rietgors	65
Tjiftjaf	59

Geringd op Makkum en in het buitenland terug gevangen:

Kleine Karekiet:	3 uit België.
Rietzanger:	1 uit Frankrijk (829 km na 26 dagen).

Geringd in het buitenland, terug gevangen op de Súdwaard:

Kleine Karekiet:	uit België, 208 km, 4 x terug.
	uit België, 220 km, 4 x terug.
Rietzanger:	uit Frankrijk, 1179 km

Mokkebank

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
1347	1159	188	41	167:20

De Mokkebank is het domein van Tryntsje en Ype Albada en Catrinus Monkel met assistentie van Jouke Tolsma.

Top 5 2022:

Rietzanger	223
Kleine Karekiet	198
Rietgors	132
Koolmees	100
Pimpelmees	74

Dagrecords waren er voor:

Cetti's Zanger	3 exemplaren op 18 oktober!!
Gekraagde Roodstaart	2 exemplaren op 31 augustus
Boompieper	2 exemplaren op 12 september

Bijzonder was de vangst van mogelijk 2 Siberische Braamsluipers op 11 en 13 oktober. Ook de Cetti's zanger staat nu jaarlijks op de lijst.

Niet alledaagse soorten waren verder Draaihals, Beflijster, Bonte Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart en Boompieper.

Geringd op de Mokkebank, in het buitenland terug gevangen:

Kleine Karekiet:	België, 168 km, 380 dagen.
	België, 168 km, 341 dagen, zelfde ringplaats als boven.
	Frankrijk, 940 km, 10 dagen.

Behalve de Noordse Boszanger vingen we verrassend weer een Grote Lijster op 21-10-2022, de tweede in 50 jaar, de eerste precies 6 jaar geleden op 21-10-2016.

Rietzanger: België, 282 km, 23 dagen.
België, 203 km, 16 dagen.
Spanje, 1185 km, 347 en 349 dagen.
Wilsterblauwborst: Spanje, 282 km, 23 dagen.
Rietgors: Frankrijk, 936 km, 39 dagen.
Pimpelmees: België, 221 km, 11 dagen.
België, 203 km, 16 dagen.

Geringd in het buitenland, terug gevangen op de Mokkebank:

Rietzanger: België, 217 km, 250 dagen.
Blauwborst: België, 229 km, 5 keer terug
(Broedvogel op de Mokkebank).

Jaap Strikwerda heeft zijn eerste jaar als gediplomeerd zangvogelringer intensief benut. Als Wilsterflapper, actief binnen onze ringgroep en VRS de Súdwaard is hij dit jaar begonnen met het tuinproject Harsta in zijn woonplaats Dearsum.

Harsta Dearsum

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
532	402	130	26	184:50

De vangsten geven een goed beeld van de diversiteit van zangvogels in een open weidegebied.

Top 5 2022:

Huismus 126
Koolmees 55
Merel 36
Spreeuw 31
Pimpelmees 30

Hij vangt er meer Ringmussen (17 (13+4)), dan wij op al onze andere ringplaatsen.

De vrijgekomen beschikbare opleidingsplaats van Jaap werd ingenomen door Gerard Westerhuis, die al had deelgenomen aan een stageperiode op Rohel onder leiding van Jan de Jong. In oktober is hij in Zwartemeer met Symen Deuze-kom als examiner, geslaagd voor zijn ringvergunning voor zangvogels. Gerard blijft actief binnen onze Ringgroep en

blijft ringen op Rohel. Zijn vader Jacob, heeft een ringverleden en is geregeld ter assistentie aanwezig. Het bloed kruipt..... In Sint Annaparochie is hij in zijn eigen tuin(tje) een toekomstig Ring MUS-project gestart, waar hij precies 3 en 6 meter net kwijt kan.

De eerste resultaten:

Sint Annaparochi Brandsmalaan

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
59	55	4	8	90:25

Top 5 2022:

Koolmees 26
Pimpelmees 17
Groenling 6
Winterkoning 2
Ex aequo Turkse Tortel, Merel, Roodborst, Huisbus 1.

Ook hier kan bij grote drukte zijn vader helpen.

Onze vangsten op Kornwerderzand, Zurich, Franeker (Ring-MUS) en 't War kun je volgen op internet: www.trektellen.nl: kies dan voor Ringvangsten Nederland. Dan krijg je een hele lijst, daaruit kun je kiezen:

- VRS Franeker (RingMUS)
- VRS Franeker ('t War)
- VRS Franeker (ringplaats Zurich-viaduct)
- VRS Franeker (ringplaats Kornwerderzand)

We hebben een succesvol ringteam met mooie resultaten in 2022, mede dankzij altijd aanwezige hulp als dat nodig is.

Spreeken onze activiteiten je aan?

Als je graag in de natuur bent en groene vingers hebt zou je met enkele dagen snoeiwerk in het najaar en/of vroege voorjaar een belangrijke bijdrage kunnen leveren om ons succes te handhaven. We horen het graag.

Adri Bakker, ringer – 011.
Coördinator 0517 393667
bakkerdejong@home.nl
Tjtte Piebenga, ringer – B58
Wopke Vellinga, ringer – B77
Jaap Strikwerda, ringer – L05
Gerard Westerhuis, ringer – 3266
Dirk Kooistra, aspirant – ringer – 3109
Cor Adema, assistent – ringer
Jorn de Jong, assistent - ringer

Dwerggors

TERUGMELDINGEN in 2022 van door de RINGGROEP FRANEKER geringde vogels

soort	ring nummer	m v o	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Roodborst	BR 13381	o	1kj	051121 090222	Kop Afsluitdijk Zurich, Friesland, NL. Pibemalaan, Pingjum, Súdwest Fryslân, NL	4	96 3m 4d	Geringd door VRS Franeker, G. Westerhuis-3266 Terug gevangen door Henk v.d. Wetering-917
Koolmees	Y 087653	v	1kj	181021 140222	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Dilligencelaan 11, Leek, Gr.	67	119 3m 27d	Geringd door VRS Franeker Jaap Strikwerda-L05. Terug gevangen door Klaas Koopman-155
Pimpelmees	BP 57219	o	1kj	171021	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Veerallee. Zwolle, NL.	81	132 4m 9d	Geringd door VRS Franeker, Tjitte Piebenga-B58 Terug gevangen door G. Gerritsen-406
Koolmees	Y 087644	m	1kj	171021 030322	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Ald Mar, Zurich, Friesland. NL.	2	137 4m 14d	Geringd door VRS Franeker, Tjitte Piebenga-B58 Raamslachtoffer. Publieke melding.
Koolmees	Y 087655	m	Na 1kj	181021 150222	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Sexbierumerw., tuin Adri Bakker, Franeker	15	120 3m 28 d	Geringd door VRS Franeker Jaap Strikwerda-L05. Terug gev. door Adri Bakker- 011(Ringmus-028)
Gaai	1665152	v	Na 1kj	300720 170722	't War 1a Franeker, Friesland. NL. Mr. K.Bijlsmastraat, Franeker, NL.	1	717 1j 11m 17d	Geringd door VRS Franeker Tjitte Piebenga- B58 Verkeersslachtoffer, Publieke melding.
Vink	Y 039758	m	Na 1kj	011120 110422	Sluisweg, Kornwerderzand, Friesland. Sexbierumerw., tuin Adri Bakker, Franeker	19	526 1j 5m 10d	Geringd door VRS Franeker Adri Bakker-011. Terug gev. door Adri Bakker- 011(Ringmus-028)
Zwartkop	Y 039994	o	1kj	020722 130822	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Kolderveen, Terwispe, Friesland. NL.	45	42 1m 11d	Geringd door VRS Franeker, G. Westerhuis-3266 Terug gevangen door M.Elderenbosch-B76,
Heggenmus	BR 13515	o	1kj	160822 020922	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Makkumer Zuidwaard, Makkum, Friesland	7	17	Geringd door VRS Franeker, G. Westerhuis-3266 Geringd door VRS Franeker, Tjitte Piebenga-B58
Sperwer	1355615	m	1kj	280622 261022	Oostelijke Industrieweg, Franeker, Frl. NL. Sexbierumerw., tuin Adri Bakker, Franeker	4	120 3m 28d	Geringd door VRS Franeker, Wopke Vellinga-B77. Terug gev. door Adri Bakker- 011(Ringmus-028)
Koolmees	Y 106805	m	Na 1kj	230122 231022	't War 1a Franeker, Friesland. NL. Harsta Deersum, Friesland .NL	18	273 8m30d	Geringd door VRS Franeker, Tjitte Piebenga-B58 Terug gevangen door Jaap Strikwerda-L05.
Pimpelmees	BP 57466	v	1kj	291021 141121	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Horumersiel, Duitsland	187	16	Geringd door VRS Franeker Adri Bakker-011. Terug gevangen door Duitse ringer.
Pimpelmees	BR 13607	o	2kj	060121 240322	Sexbierumerw., tuin Adri Bakker, Franeker Kröslin, Duitsland.	566	442 1j 2m 18d	Geringd door Adri Bakker-011 (Ringmus-028). Terug gevangen door Duitse ringer.
Keep	Y 106876	m	2kj	210322 030622	't War 1a Franeker, Friesland. NL. Pöllereed, Schalsum, Friesland. NL.	4	74 2m13d	Geringd door VRS Franeker, Tjitte Piebenga-B58 Gepakt door een kat.
Kluut	3661740	o	Nestj.	200613 030622	Slachte 4, Wommels, Friesland. NL. Trekpad, Burgwerd, Friesland. NL.	0.6	3270 8j11m14d	Geringd door VRS Franeker Adri Bakker-011. Ring afgelezen met telescoop.
Tuinfluit	Y 087457	v	Na1kj	060621 230622	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Kon. Wilhelminastr Zwolle, Gelderland. NL.	81	382 1j 17d	Geringd door VRS Franeker Jaap Strikwerda-L05 Raamslachtoffer.

Verklaring van de gebruikte afkortingen bij leeftijd en geslacht

m/v = mannetje/vrouw
o = geslacht onbekend

1kj
>1jr

= vogel in 1e kalenderjaar
= vogel NA het 1e kalenderjaar

volgr
2kj

= vliegvaardig, leeftijd onbekend
= vogel in 2e kalenderjaar

pull
>2jr

= nest of dons jong
= vogel NA het 2e kalenderjaar

soort	ring nummer	m v o	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Zwartkop	Y 039994	o	1kj	020722 130822	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Kolderveen, Terwispel, Friesland. NL.	45	42 1m 11d	Geringd door VRS Franeker,G. Westerhuis-3266 Terug gevangen door M.Elderenbosch-B76
Zwartkop	Y 087463	v	Na2kj	190621 091021	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Kantijne, Sint-Laureins. België.	242	112 3m 20d	Geringd door VRS Franeker Jaap Strikwerda-L05 Terug gevangen door Belgische ringer.
Pimpelmees	BP 57091	o	1kj	181021 091121	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Groenstraat, Bornem. België.	235	22	Geringd door VRS Franeker Adri Bakker-011. Terug gevangen door Belgische ringer.

Verklaring van de gebruikte afkortingen bij leeftijd en geslacht
m/v = mannetje/vrouw 1kj = vogel in 1e kalenderjaar volgr = vliegvaardig, leeftijd onbekend pull = nest of dons jong
o = geslacht onbekend >1jr = vogel NA het 1e kalenderjaar 2kj = vogel in 2e kalenderjaar >2jr = vogel NA het 2e kalenderjaar

Door de RINGGROEP FRANEKER gevangen/gevonden vogels met een BUITENLANDSE RING

soort	ring nummer	m v o	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Heggenmus	DEW 91125330	o	1kj	020822 091022	Wilhelmshaven, Duitsland. Kop Afsluitdijk, Zurich, Friesland. NL.	190	68 2m 7d	Geringd door Duitse ringer. Teruggev. door VRS Franeker. J.Strikwerda-L05
Kerkuil	DEW N 045796	o	Nestj.	050721 270121	Schulstrasse, Bahrndorf, Duitsland. A32, hmp 30.7,Kallenkote, NL.	332	206 6m 22d	Geringd door Duitse ringer. Teruggev. door VRS Franeker. Tj. Piebenga-B-58
Kleine karekiet	BLB 16894329	m	Na1kj	020821 020722	Het eilandje,Stadsvest, Lier, België Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	225	334 10m 30d	Geringd door Belgische ringer. Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Kleine karekiet	BLB 16894329	m	Na1kj	020821 020722	Het eilandje,Stadsvest, Lier, België Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	225	342 11m 8d	Geringd door Belgische ringer. Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Andere buitenlandse vangsten zijn nog niet teruggemeld.								

Verklaring van de gebruikte afkortingen bij leeftijd en geslacht
m/v = mannetje/vrouw 1kj = vogel in 1e kalenderjaar volgr = vliegvaardig, leeftijd onbekend pull = nest of dons jong
o = geslacht onbekend >1jr = vogel NA het 1e kalenderjaar 2kj = vogel in 2e kalenderjaar >2jr = vogel NA het 2e kalenderjaar

Door de Ringgroep Franeker gevangen/gevonden vogels met een NEDERLANDSE RING

soort	ring nummer	m v o	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Pimpelmees	BP 91026	m	Na 1kj	080921 140322	Historische akkers, Achterweg Eastermar. FrI. 't War 1A, Franeker, Friesland, Nederland	36	187 6m 6d	Geringd door Arend Timmerman-285 Teruggev. door VRS Franeker. Tj. Piebenga-B58
Tuinfluitier	V 938991	o	1kj	040820 260822	Afsluitdijk, Kornwerderzand,Friesland. NL. Sluisweg'Kornwererzand,Friesland, NL.	0	752 2j 22d	Geringd door Henk van de Wetering-917 Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Kleine karekiet	BE 04181	o	1k	050817 010522	Schulpweg, Castricum, Noord-Holland.NL. Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	81	1730 4j 8m 26d	Geringd door C.Reynders-364 Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Zanglijster	L 525510	o	Na 2kj.	201020 220522	Strandweg, Pingjum,Friesland.Nederland Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	3	579 1j 7m 2d	Geringd door Henk van de Wetering-917 Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Kleine karekiet	BP 09462	o	Na 1kj	050622 120622	Molenweg Hippolytushoef, Noord-Holland. NL Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	32	7	Geringd door A.C.Winters-950 Teruggev. door VRS Franeker,J. Strikwerda-L05
Bosrietzanger	BN 82833	o	1kj	140821 170622	Zandvoort,Bentveld, Noord- Holland, NL. Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	102	307 10m 3d	Geringd door M.Schalkwijk-E22. Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Tjiftjaf	APL 870	o	1kj	260721 270322	Laaksum 22, Warns, Friesland, NL. Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	27	244 8m 1d	Geringd door Ype Albada-L24 Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Zwartkop	Y138073	v	Na 2kj	290422 210822	VRS Eemshaven,Eemsmond, Groningen, NL. Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	106	114 3m 23d	Geringd door T. Stienstra-B45 Teruggev. door VRS Franeker G.Westerhuis-3266
Heggenmus	BE 29477	o	1kj	240517 021022	Afsluitdijk, Kornwerderzand, Friesland. NL. Sluisweg'Kornwererzand,Friesland, NL	0,2	1957 5j 4m 8d	Geringd door Henk van de Wetering-917 Teruggev. door VRS Franeker, Dirk Kooistra-3109.
Pimpelmees	BR 31225	v	1kj	161022 051122	Koartwâld, Surhuizum, Friesland. NL. Viaduct Zurich, Friesland, Nederland.	54	20	Geringd door D.Hiemstra-E63 Teruggev. door VRS Franeker,J. Strikwerda-L05
Merel	L 583444	v	Na1kj	221220 211122	De Dageraad, Den Hoorn Texel. NL. Sluisweg'Kornwererzand,Friesland, NL	38	699 1j10m 30d	Geringd door Anja CervencI-B33 Teruggev. door VRS Franeker. G.Westerhuis-3266
Kerkuil	5580172	o	Nestj.	140821 040122	Hagenvoorde, Wijhe, NL. A37,hmp 4.7. Hollandscheveld. NL.	42	143 4m 21d	Geringd door A.Buijtenhek-C19. Verkeersslachtoffer. Via Tjitte Piebenga-B58
Kerkuil	5487387	o	Nestj.	030821 170222	Stellingenweg, Oldeholtgade. NL. A32 hmp 29.6 De Pol, NL.	8	198 6m 14d	Geringd door F.Jelsma-F13 Verkeersslachtoffer. Via Tjitte Piebenga-B58

Verklaring van de gebruikte afkortingen bij leeftijd en geslacht

m/v = mannetje/vrouw
o = geslacht onbekend

1kj
>1jr

= vogel in 1e kalenderjaar
= vogel NA het 1e kalenderjaar

volgr
2kj

= vliegvaardig, leeftijd onbekend
= vogel in 2e kalenderjaar

pull
>2jr

= nest of dons jong
= vogel NA het 2e kalenderjaar

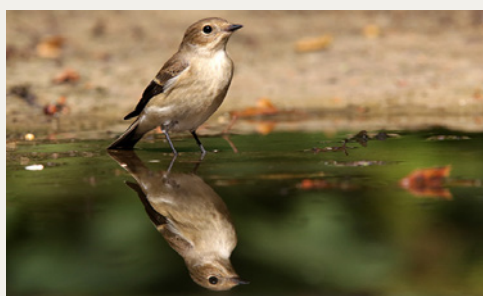
Aantallen geringde vogels

1 januari t/m december 2022

Foto's: Jan Tijsma

nr.	Soort	aantal
1	beflijster	2
2	boerenzwaluw	9
3	bonte vliegenvanger	18
4	boomklever	1
5	boomkruiper	2
6	bosrietzanger	19
7	braamsluiper	18
8	bruine kiekendief	13
9	buizerd	6
10	Cetti's zanger	2
11	dwerggors	1
12	fitis	13
13	gaai	2
14	gekraagde roodstaart	2
15	goudhaan	35
16	grasmus	4
17	grauwe vliegenvanger	8
18	groenling	80
19	grote bonte specht	15
20	grote gele kwikstaart	11
21	grote lijster	1
22	heggenmus	80
23	houtduif	4
24	houtsnip	1
25	huismus	31
26	huiszwaluw	44
27	ijsvogel	1
28	keep	26
29	kerkuil	15
30	kleine barmsijs	3
31	kleine karekiet	53
32	kneu	13

nr.	Soort	aantal
33	koolmees	285
34	koperwiek	93
35	kramsvogel	4
36	merel	275
37	nachtegaal	3
38	Noordse boszanger	1
39	pimpelmees	169
40	putter	20
41	rietgors	2
42	rietzanger	25
43	ringmus	10
44	roodborst	139
45	sijs	10
46	sneeuwgorst	1
47	sperwer	18
48	spotvogel	6
49	spreeuw	12
50	steenloper	1
51	tijftjaf	196
52	torenvalk	66
53	tuinfluiter	44
54	Turkse tortel	5
55	vink	156
56	vuurgoudhaan	75
57	waterhoen	1
58	winterkoning	114
59	zanglijster	105
60	zwarte mees	1
61	zwarte roodstaart	1
62	zwartkop	229
62 soorten		2600

Top 10 van januari tot december 2022

nr.	Soort	aantal
1	koolmees	285
2	merel	275
3	zwartkop	229
4	tijftjaf	196
5	Pimpelmees	169
6	vink	156
7	roodborst	139
8	winterkoning	114
9	zanglijster	105
10	koperwiek	93

Top 10 aller tijden van 1971 tot december 2022

nr.	Soort	aantal
1	Merel	15554
2	Roodborst	9160
3	Koolmees	9013
4	Goudhaan	7808
5	Zanglijster	7489
6	Goudplevier	6996
7	Zwartkop	6042
8	Pimpelmees	5673
9	Fitis	4681
10	Witte kwikstaart	4411

Simon Bijlsma vertelt over zijn reizen naar Zuidelijk Afrika

Tekst: Liesbeth Terpstra Foto's Simon, Sanne en Jesse Bijlsma

Na drie jaar kon onze vogelwacht gelukkig weer een foto-film avond organiseren. Deze keer werd gekozen voor de oud-Franeker Simon Bijlsma, ecooloog en natuurfotograaf. Hij studeerde biologie in Groningen. Hij is ook vogelwachter geweest.

Boven: Kokerbomen

Huize Bijlsma op wielen

Simon Bijlsma is vooral geïnteresseerd in hoe de dieren in het ene gebied leven en in het andere gebied. Hij vertelde over zijn drie reizen met zijn gezin naar Zuidelijk Afrika door o.a. Namibië, Botswana, Zimbabwe en Zuid Afrika. De reizen duurden 5 tot 6 weken en waren goed voorbereid. Hij huurde steeds een landrover of een Toyota. Het gezin sliep hier bovenop in twee tenten, zodat er 's nachts geen ongewilde dieren in hun tent konden komen. Als er hoge nood was 's nachts gingen ze altijd met z'n allen de tenten uit en stond Simon op de uitkijk. Soms moesten ze hard hollend terug naar de tenten.

Er moeten te allen tijde goede banden onder de auto zitten. De wegen zijn niet allemaal goed berijdbaar. Stranden midden in de natuur is niet aan te raden met wilde dieren om je heen. Door sommige gebieden kun je maar beter niet rijden. Dit zijn z.g. High Crime Areas. Die worden met borden aangegeven. Ook was het van belang altijd genoeg dieselolie bij je te hebben. Overal waar dat kon tankten ze. Ze hadden altijd 140 liter bij zich in 2 tanks. Dit gold ook voor hun voedselvoorraad en water. Waar dat kon aten ze in de plaatselijke restaurants. In één daarvan hingen vleermuis-honden aan het plafond en liepen er gestreepte mangoesten rond. De mangoesten hebben horizontale irissen in de ogen. Je moet wel een beetje op de hygiëne letten, maar soms neem je het maar zoals het is. Waar ze ook niet buiten konden was een satelliet telefoon met een beltegoed van tenminste 200 euro, zodat ze te allen tijde hulp in konden roepen in geval van nood.

Simon wilde graag naar de Etosha pan. Deze ligt in het Etosha National Park, een van de grootste wildparken van Namibië. Het is ruim 20.000 km² groot. Er zijn vele zoogdieren (waaronder de big five: leeuw, luipaard, buffel, olifant en de neushoorn), reptielen, amfibieën en meer dan 350 vogelsoorten. De Etosha pan is een enorm opgedroogd meer, waaraan het park zijn naam ontleent. Etosha betekent: grote grijze vlakte zonder water. Deze vlakte begon ruim 10.000 jaar geleden uit te drogen toen de aanvoerende Kunene rivier van route veranderde. Een verende en gegroefde kleivlakte bleef over. Het bestrijkt een vierde deel van het park. Tijdens het regenseizoen blijft er in de pan kortstondig wat water staan. Dan strijken er b.v. flamingo's neer om er in enorme kolonies te broeden. Het is een bijzonder landschap. Alles is bijna wit, zelfs de olifanten zitten onder het witte stof dat overal in het park van de droge grond opstuift.

Hij huurde steeds een landrover of een Toyota. Het gezin sliep hier bovenop in twee tenten, zodat er 's nachts geen ongenode wilde dieren in hun tent konden komen

Vanuit het Etosha National Park reden ze naar het Noorden van Namibië tegen de grens aan met Angola. Hier loopt de Okavango river. Deze ontstaat in Angola, hij is 1600 km lang en eindigt in de Okavango delta in de Kalahari woestijn. Men kan in deze rivier niet zwemmen vanwege de vele nijlpaarden. In dit gebied zagen zij een Treurdrongo. Deze is ca. 25 cm lang en weegt ca. 45 gram. Hij heeft over het hele lijf prachtige glanzende zwarte veren. Zijn staart is breed en gevorkt. Hij eet insecten. Hij volgt dan ook de grote dieren, die insecten aantrekken en doen opvliegen. Hij kan heel goed het geluid van andere dieren imiteren, met name alarmgeluiden. Als die dieren dan een prooi hebben gevangen laat hij een alarmgeluid van deze soort horen, waardoor ze opspringen, en wegrennen of wegvliegen en hun prooi loslaten. Die is dan voor hem.

Ze reden langs de Zambezi rivier en de Chobe rivier richting Botswana en Zimbabwe. In deze rivieren zwemmen veel krokodillen. Dus ook hier kon niet worden gezwommen. Krokodillen zijn gevaarlijk, maar de kleine parasitaire wormen die de ziekte bilharzia veroorzaken zijn nog gevaarlijker omdat ze overal in zoet water aanwezig kunnen zijn. Die moet je niet binnen krijgen. Hier word je heel ziek van.

Ze hebben genoten van de prachtige Victoria Watervallen, die de schotse ontdekkingsreiziger Livingstone in 1855 ontdekte. Deze zijn ca. 1700 meter breed. Per minuut valt er ca. 500 miljoen water over de rotswand van 128 meter hoogte. Van daaruit ging de reis naar een deel van de Namib woestijn. Deze woestijn loopt langs de kust van Namibië en is ca. 150 km breed en ca. 2000 km lang (langs de Atlantische kust tot in Zuid Afrika). De smalle zandzee langs de kust is vanaf 2013 werelderfgoed. Deze kuststrook is koud en windig. 's-Nachts kan het er zo maar -10 graden zijn. Overdag is het warmer tot zo'n 16 graden. Er valt vrijwel geen regen, maar de vochtige mist, die het hele jaar aanwezig is, maakt wel wat flora en fauna mogelijk. Er groeien b.v. acacia's. Hun wortels kunnen wel tot 40 meter in de bodem reiken om water te zoeken. Ook de kokerboom groeit er. Deze behoort tot de vetplantachtigen, maar heeft de vorm van een boom.

Olifant op de kurkdroge vlakte

Zij groeien op en tussen basaltblokken. Die blokken nemen overdag de hitte van de zon op en geven die 's nachts weer af. De bosjesmannen of San, die daar wonen hebben de boom de naam kokerboom gegeven. Zij gebruikten de holle takken als pijlkokers.

De oryx – antilope leeft in dit deel van de woestijn. Hij haalt zijn water uit de planten die hij eet. Zo zijn er ook bruine hyena's die van kadavers leven, maar ook de oorgier, die een spanwijdte van zo'n 3 meter heeft. De oorgier heeft een grote snavel waar hij kadavers mee kan openrijten.

Wittruggieren aan de dis

De wittruggier heeft een lange kale nek en kraag, waarmee hij tot ver in het kadaver kan reiken. Zij lijken op de monniksgier en de vale gier die in Spanje voorkomen en daar de zelfde rolverdeling hebben. Dan is er in Spanje ook nog een aasgier. Dit is een kleinere soort gier, die de kleine stukjes vlees tussen de ribben en wervels weg kan pikken. In Afrika vervult de kaggier deze rol.

Namib woestijn

Als laatste is er nog een lammergier. Hij eet de botten en het merg op. Samen eten de verschillende gieren het hele kadaver op. Deze Afrikaanse gieren nestelen boven in de boomkruin, net als de aanwezige arendsoorten.

Via Botswana reisden ze naar de Kalahariwoestijn. Dit is eigenlijk een halfwoestijn met struiken en bergen omdat er

Als laatste is er nog een lammergier. Hij eet de botten en het merg op. Samen eten de verschillende gieren het hele kadaver op.

Marico

veel meer regen valt dan in andere woestijnen. Het is een groot en zeer gevarieerd gebied, dat naast zandwoestijnen ook grote stukken grazige steppe en savanne omvat. Hier leven o.a. de Afrikaanse hop, de marico vliegenvanger en de Kaapse mus. Ze zagen ook bijeneters met een vorkstaart. Zij leken op onze zwaluwen. Er zijn daar meerdere vogels met een vorkstaart, zoals ook de vorkstaart scharrelaar.

Links: Afrikaanse hop

Rechts: Bateleur

anders uit, passend in hun omgeving. De vogels zijn in Afrika niet zo bang in de buurt van mensen als in Nederland. Zo blijven ze vaak rustig op hun nest zitten als er mensen naderen.

Prachtig waren de grote roofvogels als de zanghavik, die o.a. vogels, konijnen en slangen eet, en de grijze wouw, die jaagt als onze torenvalk. Van onze slechtvalk komt in Afrika de woestijnversie voor, de lannervalk. Zij leven in de Kalahariwoestijn en zijn o.a. dol op zandhoenders. Als deze hoenders water moeten halen voor hun jongen, laten ze water tussen hun buikveren lopen en brengen dat zo naar het nest diep in de woestijn. Ze zagen ook een aantal arendsoorten zoals de vechtarend, de savannearend (met een spanwijdte van 2 meter), verschillende slangenarenden en de bateleur, een soort die vrijwel geen staart heeft.

Er zijn ook vele kievitsoorten, zoals de diadeem kievit. Over de hele wereld verspreid komen 24 kievitsoorten voor, waarvan er 13 in Afrika te zien zijn. Wat hem opviel was dat sommige vogelsoorten die in Zuidelijk Afrika leven eigenlijk dezelfde rol vervullen in de natuur als vergelijkbare soorten die in ons land voorkomen. Ze zien er alleen wat

Links: Savannearend

Rechts: Diadeem Kievit

De familie Bijlsma kon hier prachtige foto's van maken. De vechtarend is enorm groot en eet apen, jonge antilopen en jonge leeuwjes. Het waren avontuurlijke reizen. Ze hebben heel veel gezien en meegemaakt. Soms moesten ze wel 3 pogingen ondernemen om bij een zandduin op te rijden. Ook hebben ze prachtige vogels en veel wilde dieren gezien van heel dichtbij, zoals de leeuw, het luipaard, de oryx (een antilopensoort), de koedoe en giraffen. Vele ervaringen rijker zijn ze weer gezond en wel huiswaarts gekeerd.

Jezelf blijven, of weer worden...

Tekst en foto's Rypke Zeilmaker

Natuurbescherming is in de eerste plaats cultuurbescherming, gemotiveerd door liefde voor je omgeving en Het Leven. Je beschermt je afkomst, tradities, omgeving, en een mentaliteit, zodat je met het goede van vroeger vooruit kunt. Omdat Friezen langer 'ouderwets' bleven op veel vlakken kunnen wij hier een voortrekkersrol innemen.

Ondergetekende remigreerde na twee decennia Wageningen en Amsterdam weer naar Friesland. Vanwege de lage huizenprijs. En vanuit het idee dat je eens moet wortel schieten. Dat kan het beste op je geboortegrond. Dat simpele idee kwam op academisch verantwoorde wijze van een Schotse ecooloog, tijdens verblijf als assistent-hertenjager op Isle of Rum. Die schreef dat de Schotse jeugd niet weg moest trekken maar na studie en werkervaring moest terugkeren. Dan hou je de gemeenschap compleet, als een lichaam met hoofd, hart en handen. Anders krijg je een kip zonder kop, afhankelijk van subsidies en politiek van de centrale overheid. Dat is namelijk het lot van vele Europese plattelandsgebieden die tegen krimp vechten. Ondernemende jeugd trekt weg, gaat studeren en blijft in stedelijke centra kleven. Daar leven velen als permanente toerist, zonder worteling of binding met geboortegrond. Dat woord 'toerist' is afgeleid van de Grand Tour die de gefortuneerde Engelse jeugd vroeger maakte. Even bij pa en ma weg als 'tourist', de bloemetjes buiten zetten op toer langs de grote steden zoals Rome en Parijs. En vervolgens kon je dan alles te hebben ervaren- terugkeren en de verantwoordelijkheden van je vader's bedrijf of landgoed dragen.

Die laatste stap is dus van belang, terugkeren met opgedane ervaring. Met een rusteloze geest is ondergetekende bijna overal geweest. Van Amerika tot Israël en van Andalusie tot Scandinavië, met journalistiek als alibi. Een leerzame ervaring qua natuurbescherming, was de wijze waarop een handjevol Israëli's meer klaar bokste voor hun lokale vogelbescherming, dan de met loterijmiljoenen en subsidies volgespoten clubs hier. En daarnaast een gastverblijf bij Hawk Mountain Sanctuary in Pennsylvania. Die plek - een bergrug in de Appalachen- heeft in Amerika een symbolische waarde, omdat daar de bescherming van roofvogels in de jaren '20 vorige eeuw begon. Een welgestelde vrouw uit New York, Rosalie Edge die zag hoe lokale sportschieters alle overtrekkende haviken, valken en buizerds uit de lucht knalden, alsof het levenloze dingen waren. Ze kocht de hele berg daarom op met sponsorgeld. Zo raakte een stukje belangrijke vogeltrekroute beschermd, doordat particulieren een stukje reservaat kochten. Een les: Eigendomsrecht is belangrijk bij natuurbescherming. Dan kun je op je eigen land zelf bepalen wat je doet, welke natuur je van belang vindt om te behouden. Los van de vraag wat de centrale overheid nu weer heeft bedacht, of wat de politieke mode

Hierop raakten we weer verliefd, het klassieke zeekleiland, het 'lan fan fjild en blommen' met zadeldak op terp zoals je dat bij Jorwert ziet

*Je beschermt je afkomst, tradities, omgeving,
en een mentaliteit, zodat je met het goede van
vroeger vooruit kunt.*

is. De directie huisde in een centrum voor 'conservation learning', dat was geschonken door een Armeens-Amerikaanse zakenman, Sarkis Acopian. Die was enthousiast en vrijgevig geworden, omdat een Armeense student van Hawk Mountain Sanctuary de eerste roofvogelgids van Armenië had opgesteld. En die daad was meer dan enkel een vogelgids, het was een uiting van nationaal zelfbewustzijn voor een onderdrukt volk in diaspora. Het Centrum leidt biologen uit alle landen op tot natuurbeschermers. Zoals de Armeense student. Die kunnen vervolgens in eigen land met die kennis natuurwaarden op eigen geboortegrond beschermen. Want natuurbescherming die beklijft, die moet niet van import komen, of een zielloze bureaucratie in Den Haag of Brussel. Maar van je eigen gedreven mensen ter plaatse. De Kieviten die de Vogelwacht beschermen willen als Fries voorjaarssymbool, hun onderdeel van cultuurbescherming. Je beschermt zoveel meer dan een vogel met wat eieren. Je moet ook de mensen, de boeren, een mentaliteit en kennis beschermen die aan de basis staan van de Friese natuurbescherming-praktijk. Opdat we als Friezen niet onszelf verliezen in de maalstroom van de mainstream. Dus moeten we onze eigen Friese natuur beschermen in de brede zin van het woord.

De posities van invloed lijken nu namelijk ingenomen door mensen die geen Friese mentaliteit hebben. Dus hoe moet je dan je eigen natuurpraktijk van weidevogelbescherming in stand houden, als bij beslissers urbane import zit die je

niet begrijpt. De Leeuwarder Courant is nu in bezit van een miljardair-Belg, Thomas Leysen, met een importjongen als hoofdredacteur. De rechterlijke macht krijgt ondanks een bordje 'praet mar Frysk' bij de ingang van het gerechtshof nog geen Friese zin uit het keelgat. Het cultureel centrum bij uitstek, het Fries Museum heeft een Belg als directeur. Waar zijn meer Friezen om Utens, die na internationale werkervaring op te doen uit de Diaspora terugkeren om die posities in te nemen? Ons eigen kustgebied wordt door een importjong met de naam 'Rozjee' verkocht in het Engels, Visit Wadden. Terwijl het Waddengebied van Wieringen tot Denemarken eigenlijk het oorspronkelijke Groot Friesland is, Magna Frisia. Leeuwarden heeft sinds 2018 geen stadsplattegrond meer maar 'city map' en 'Groningen University Campus'... Waarom zou je op die wijze internationaal willen lijken? Tenzij je blijkbaar zo weinig buiten je postcode kwam, dat je geïmponeerd raakt wanneer iemand gebrekkig Engels probeert te spreken. 'We tellen eindelijk mee!!' Het Fries provinciebestuur lijkt vooralsnog te grossieren in het 'voorop lopen in meelopen' met Haagse mores. De angst regeert te zeer om voor het eigene op te staan, behalve bij de partijen die systematisch van machtsdeelname worden uitgesloten. Dat geldt al helemaal bij de corruptering van 'groen'. De bebouwing van natuur- en vruchtbare landbouwgrond met energie-industrieterrein uit naam van 'klimaat', de hetze tegen boeren uit naam van stikstof. Zodat de ruggengraat van Friesland, de sociaaleconomische infrastructuur van het boerenland gebroken raakt. En dan komt

*Het weidegebied aan de
Arumervaat waar wij vroeger
nestjes van grutto's,
tureluur en ook een slobbeend
vonden, nu een zonne-indu-
strieterrein.*

Ondergetekende beschouwt daarom de Vogelwacht Franeker e.o. en ander op liefdewerk gebaseerd beheer, als een van de laatste bastions van echte natuurbescherming.

er 'natuurontwikkeling'- lees braaklegging met zompig ganzenland- in de plaats. Is er niet 1 rechte rug om te zeggen dat die groene Keizer geen kleren aan heeft? Nu ligt in de weilanden bij Kie een zonne-energieterrein. Precies daar, waar wij vroeger op een klein perceel zes nestjes met grutto-legsels vonden, tureluur en de slobbeend. 'Groene' energie mogen ze dat industrieterrein in groen weiland nu noemen. In het weidevogelgebied van de oude Middelzee onder Leeuwarden verscheen niet alleen de 'Haak om Leeuwarden', maar ook vele tientallen hectares energie-industrieterrein. Geen 'Aanvalsplan Grutto' met Pieter Winsemius zal die industrialisering van het buitengebied terugdraaien. Sterker nog, de clubs die aan het aanvalsplan deel willen nemen, zijn ook clubs die dat energiebeleid politiek steunen. Pieter Winsemius is zelfs aanstichter daarvan.

Een aantal jaren terug, viel kortom op dat de 'Echte Fries', trots op eigen afkomst, zoals ik die in het karakter van voorvaders Rypke en Wybe kende, met uitsterven bedreigd leek. Zeker op plekken die er toe doen, het 'hoofd' van het lichaam. Even snel inbindend als de grutto-populaties door industriële landbouw en predatie. De 'Rjocht en Sljocht'-mensen van 'sa ist' en net oars', die zeggen durven waar het op staat. Die weten dat 'de wierheit in skel lûd' kan hebben, en die daar niet bang voor zijn. Je kunt verdampde gemeenschapszin niet camoufleren met campagnes voor 'mienskip'. En duurzaam is nog altijd evenveel misbruik van belastinggeld voor privaat gewin, wanneer je het 'duorsum' noemt. Blijkbaar is er - als het er echt toe doet- geen diep verankerde waardering van eigen land en afkomst, behalve wat gesubsidieerde taalfolklore. Misschien zouden Friese bestuurders dus een aantal jaren moeten oprassen naar het buitenland, om de waarde van het eigene weer in te zien. Juist dankzij remigratie herontdekte ondergetekende dat eeuwenoude Westergose kleiland weer ontworstelt aan de zee. Als adolescent zag je daar enkel 'saaie weilanden'. Maar door kennis te nemen van de ontstaansgeschiedenis van die terpeilandjes met dijken in een groene zee, begon je 'het' plots te zien. En daarmee zag je het mondiaal unieke van dit landschap in en haar Friese volk, juist nadat je internationaal vergelijkingsmateriaal had gezien. Je kunt dus juist meer Fries-nationalistisch worden, na internationale ervaring op te doen. In plaats van provinciaal te blijven, geïmponeerd door internationalisering. De vogelbeschermers van Hawk Mountain Sanctuary leerden nog een ander belangrijk detail. Ze konden hun eigen broek op houden, zonder subsidies, en zo onafhankelijk blijven. Ze bedreven normale natuureducatie aan kinderen over de trekroutes van vogels, zonder propaganda en politiek. Ze gebruikten

Liever dood dan Slaaf, een pelgrimstocht door de Friese Natuur op zoek naar Vrijheid is te bestellen via www.lieverdooddanslaaf.com

Rypke Zeilmaker is natuur/wetenschapsjournalist en fotograaf www.interessantetijden.nl

de unieke plek voor kleinschalig wetenschappelijk onderzoek en het enthousiasmeren van bezoekers voor natuur. Ze besteden hun budget niet aan alarmerende propaganda of enkel reclame voor zichzelf, de kernactiviteit van de meeste clubs uit de stal van de Postcode Loterij.

Oftewel, subsidie, 'gratis' geld corrumpeert, maakt je slaaf van de donor. Toen zag je ineens 'hee blijkbaar kan het zo ook', bij een commercieel werkende instelling die doet wat hier alleen nog bij vrijwilligersclubs gebruikelijk is. De liefde voorop, geld als middel, niet als doel. En dat leek verdacht veel op wat we hier van vroeger al kenden, toen boeren nog om niet - voor de lol- hielpen bij het beschermen van weidevogels. Ondergetekende beschouwt daarom de Vogelwacht Franeker e.o. en ander op liefdewerk gebaseerd beheer, als een van de laatste bastions van echte natuurbescherming. Immers, je had alle geld en politieke macht, alle sociale aanzien en prof.dr-titels, maar je had de Liefde niet. Dan ben je hol van binnen. De Bijbel spreekt er in die taal al over in 1 Korintiërs 13, tweeduizend jaar oude wijsheid. Zoveel mooier, tijdlozer dan al die Engelse reclametaal, die de afzender zijn imago moet doen opzwellen. Mentaliteit, afkomst, het is misschien niet 'meetbaar', in rekenmodellen en in grafiekjes plat te slaan, maar wel zo waardevol. En zo moet je dus eerst de wereld blijkbaar rond zwerven, om dan op eigen geboortegrond zoiets simpels weer te 'ontdekken'. Je had eigenlijk net zo goed thuis kunnen blijven. Maar met name 'hoogopgeleide' mensen kunnen soms zo moeilijk denken over eenvoudige zaken, dat het kwartje trager valt...